

**“ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ”**

ΜΑΡΙΑ ΕΥΘ. ΑΝΔΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑ 2022

ISBN 978-618-5468-07-1

**ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ**

ISBN 978-618-5468-07-1

Έκδοση (2^η)

©εκπ@ιδευτικός κύκλος

Έτος έκδοσης

2022

Συγγραφέας

Μαρία Ανδριτσοπούλου

**“ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ”**

ΜΑΡΙΑ ΕΥΘ. ΑΝΔΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑ 2022

ISBN 978-618-5468-07-1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΜΕΡΟΣ Α΄	
ΣΥΝΤΟΜΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (1830) ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ.....	4
ΜΕΡΟΣ Β΄	
ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ.....	11
Ιάκωβος Παπαγεωργίου (1833 - 1851).....	11
Καλλίνικος Καστόρχης (1852 – 1877).....	14
Κωνσταντίνος Καλοζύμης (1894 – 1902).....	19
Θεόφιλος Ιωάννου (1906 – 1913).....	21
Ιάκωβος Παπαϊωάννου (1914 – 1932).....	23
Αμβρόσιος Νικολαΐδης (1932 – 1958).....	24
Δαμασκηνός Παπαχρήστου (1960 – 1996).....	27
Νικόλαος Πρωτοπαπάς (1996 - 2019)	30
Συμεών Βολιώτης (1977 -)	37
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ.....	44
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.....	49

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Από τη συγχώνευση της άλλοτε ακμάζουσας Ι. Μητροπόλεως Νέων Πατρών – Υπάτης και της Επισκοπής Ζητουνίου (Λαμίας), μετά τη λήξη της Οθωμανικής κυριαρχίας και τη δημιουργία του ελεύθερου ελληνικού κράτους, προήλθε η Επισκοπή Φθιώτιδος το 1833. Το 1852 στην Επισκοπή Φθιώτιδος συγχωνεύτηκε η Επισκοπή Λοκρίδος κι έκτοτε και μέχρι το 1899 προήχθη σε Αρχιεπισκοπή. Το 1899 η Αρχιεπισκοπή Φθιώτιδος υποβιβάστηκε πάλι σε Επισκοπή και σ' αυτή συγχωνεύθηκε κι ένα μέρος της Επισκοπής Θυμακού (Δομοκού), που καταργήθηκε. Παρέμεινε Επισκοπή μέχρι το 1922 και από τότε έγινε και συνεχίζει έως και σήμερα να είναι Μητρόπολη.

Οι επισκοπές του Φθιωτικού χώρου, είχαν στη δικαιοδοσία τους πολλές και αξιόλογες εκκλησίες και μονές, πραγματικά μνημεία ιστορίας, τέχνης και πολιτισμού, που συνέβαλαν με τη δράση τους στη φιλανθρωπία, στους εθνικούς αγώνες, αλλά και στην πνευματική, πολιτιστική και εκκλησιαστική ζωή του τόπου.

Σημαντικές προσωπικότητες αρχιεράτευσαν στην Ιερά Μητρόπολη Φθιώτιδος από την ίδρυση του ελεύθερου Ελληνικού Κράτους (1830) μέχρι και τις ημέρες μας. Στο βιβλίο αυτό επιχειρείται αρχικά μια σύντομη αναφορά στην εξέλιξη των εκκλησιαστικών πραγμάτων στην περιοχή της Φθιώτιδας κατά την προαναφερθείσα περίοδο της ιστορίας και στη συνέχεια μια σύντομη σκιαγράφηση του βίου και του έργου των προκαθημένων της Ι. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, με βάση έγκυρες βιβλιογραφικές αναφορές.

Η Λαμία. Χαρακτικό του S. Pomardi, 1805
**Α΄ ΣΥΝΤΟΜΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (1830) ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ**

Μετά την Επανάσταση του 1821 και την απόκτηση της εθνικής αυτονομίας, άρχισε η ανασυγκρότηση του νεοσύστατου ελληνικού κράτους (1830) και στα πλαίσια αυτής έγιναν πολλές μεταρρυθμίσεις στη διοικητική οργάνωση της Εκκλησίας, με σκοπό την αναδιάρθρωσή της. Οι μεταβολές αυτές επέφεραν σημαντικές αλλαγές και στα εκκλησιαστικά πράγματα του Φθιωτικού χώρου, καθώς δημιούργησαν με τις συγχωνεύσεις ένα νέο διοικητικό και περιφερειακό καθεστώς στις Επισκοπές της περιοχής¹. Καθόλη τη διάρκεια της μακρόχρονης Οθωμανικής κυριαρχίας και μέχρι το έτος 1833 στον ευρύτερο χώρο της Φθιώτιδας υπήρχαν: η Μητρόπολη των Νέων Πατρών (Υπάτης), οι Επισκοπές Ζητουνίου (Λαμίας), Θαυμακού (Δομοκού), που υπάγονταν στη δικαιοδοσία της Μητρόπολης Λαρίσης και Μενδενίτζης (πρώην Θερμοπυλών), Διαυλείας και Ταλαντίου (Αταλάντης), που είχαν εξάρτηση από τη Μητρόπολη Αθηνών². Με τη χάραξη όμως της οροθετικής γραμμής Ελλάδας και Τουρκίας στο όρος Όθρυς το έτος 1833³,

¹ Για τις μεταβολές των διοικητικών και εκκλησιαστικών πραγμάτων στην περιοχή της Φθιώτιδας βλ. Αλεξάνδρας Θ. Κουλτούκη, «Διοικητικές μεταβολές των επισκοπών της Φθιώτιδας από το 1833 – 1899», *Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας*, 3 – 4 Νοεμβρίου 2001, Λαμία 2002, σ. 173 – 193.

² Βλ. Δημητρίου Β. Γόνη, «Σύντομο Διάγραμμα της Εκκλησιαστικής Ιστορίας της Φθιώτιδας», στο: Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, *Εκκλησιαστικά Κειμήλια της Φθιώτιδος*, Εκδ. Δημοτικής Πινακοθήκης Λαμίας του Δήμου Λαμιέων, 1998, σ. 19, όπου αναφέρεται ότι κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας η Επισκοπή Ζητουνίου είχε επεκταθεί ανατολικά απορροφώντας τις προγενέστερες Επισκοπές Εχίνου και ετέρας Γαρδικίας και είχε στη δικαιοδοσία της και χωριά που σήμερα υπάγονται στη μητρόπολη Δημητριάδος, ενώ κατά το χρονικό διάστημα 1617 – 1730 είχε υψωθεί σε αυτοκέφαλη αρχιεπισκοπή με άμεση εξάρτηση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Η Επισκοπή Διαυλείας και Ταλαντίου, υπέστη κι εκείνη διοικητικές μεταβολές, αφού διασπάσθηκε και επανενώθηκε αρκετές φορές. Είχε επίσης αναδειχθεί σε αυτοκέφαλη αρχιεπισκοπή για σύντομο χρονικό διάστημα (1653 – 1655), επί της πατριαρχίας Ιωαννικίου του Β΄.

³ Για την οροθεσία της Στερεάς και των νήσων βλ. Γεωργίου Λέλη «Πρακτικά οροθετικής γραμμής (1832) του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Προσκήνιο – Παρασκήνιο», *Πρακτικά 3^{ου} Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας (Ιστορία – Αρχαιολογία – Λαογραφία)*, Λαμία 2009, σ. 284 κ. εξ. Το 1833, με τη χάραξη των συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, αποκόπτεται η περιοχή του ορεινού όγκου της Ανατολικής Όθρυς και τμήμα της περιοχής του Αλμυρού από τη Φθιώτιδα. Η περιοχή «ως εκείθεν του Σπερχειού ποταμού» κινδύνευσε να παραμείνει ολόκληρη στην κυριαρχία του

η Επισκοπή Θαυμακού τέθηκε εκτός των ορίων του ελληνικού κράτους και στο απελευθερωμένο τμήμα της Φθιώτιδας ιδρύθηκαν δύο επισκοπές, που προήλθαν από συγχωνεύσεις: α) Η Επισκοπή Φθιώτιδος, που προέκυψε από τη συγχώνευση της Επισκοπής Ζητούνιου και της ιστορικής Μητρόπολης Νέων Πατρών – Υπάτης. Η ίδρυση της τελευταίας ανάγεται στους πρώτους αποστολικούς χρόνους καθώς αποδίδεται στον Άγιο Ηρωδίωνα (έναν από τους 70 αποστόλους)⁴. Με τη συγχώνευση αυτή η Επισκοπή Ζητούνιου μετονομάζεται σε Φθιώτιδος, ενώ η ονομασία της μοναδικής στο Φθιωτικό χώρο μητρόπολης, αυτής των Νέων Πατρών εξαφανίζεται για πάντα. β) Η Επισκοπή Λοκρίδος, συνιστάμενη από τις Επισκοπές Μενδενίτζης – Διαυλείας και Ταλαντίου. Με τις συγχωνεύσεις αυτές η Οθωνική Αντιβασιλεία επεδίωκε η εκκλησιαστική διαίρεση να ανταποκρίνεται στην πολιτική και γεωγραφική, προκειμένου να υπάρχει ομοιομορφία στη διοίκηση⁵.

Αναλυτικότερα, είχε προηγηθεί αρχικά η διοικητική διαίρεση του κράτους με το Β.Δ. της 3/15 Απριλίου 1833 *Περί διαιρέσεως του Βασιλείου και της διοικήσεώς του* [ΦΕΚ 6/18 Απριλίου 1833, αρ. 12], από την οποία είχε δημιουργηθεί ο **Νομός Φωκίδος και Λοκρίδος**, με έδρα τα Σάλωνα (Αμφισσα) και περιελάμβανε τις περιοχές Ζητούνιου, Πατρατζικίου,

Σουλτάνου, αλλά στη Διάσκεψη του Λονδίνου (30 Αυγούστου 1832), ύστερα από έντονο διπλωματικό αγώνα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων, προκρίθηκε η γραμμή Παγασητικού – Αμβρακικού και εξέλειψε ο κίνδυνος να είναι ο Σπερχειός το σύνορο. Επισημαίνεται ότι το Ζητούνι απελευθερώθηκε στις 28 Μαρτίου 1833 και στη συνέχεια μετονομάστηκε σε Λαμία, ενώ η Φθιώτιδα έπαψε να είναι ακριτική περιοχή όταν προσαρτήθηκε η Θεσσαλία το 1881. Για την απελευθέρωση της Λαμίας βλ. Δημητρίου Θ. Νάτσιου, *Μετεπαναστατικό χρονολόγιο της Λαμίας (1833 – 2013)*, Έκδοση του Δήμου Λαμιέων, Λαμία 2013, σ. 13 - 14)

⁴ Για τον απόστολο Ηρωδίωνα βλ. Θεοκτίστου Αθαν. Λαϊνά, «Η ίδρυση της εκκλησίας Νέων Πατρών - Υπάτης», *Φθιώτις* 4 (Μάϊος – Αύγουστος 1958) 208, τ. 15/16 & (Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1958) 373 – 374, τ. 18. Δημ. Αλ. Μηνογιάννη, «Απόστολος Ηρωδίων», *Υπάτη* 5 (1981) 30 – 40. Δημητρίου Ζ. Σοφιανού, «Ιστορική αναδρομή στην Εκκλησία και στο τοπικό αγιολόγιο της Υπάτης», *Ανάτυπο από το 42° - 45° Τεύχος του περιοδικού Υπάτη*, Αθήνα 2001, σ. 35 – 36. Μοναχού Μωυσέως Αγιορείτου, *Οι Άγιοι της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος*, Έκδ. Ιεράς μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2002, σ. 25 – 26. Ιωάννη Αντ. Παναγιωτόπουλου, «Ο άγιος Ηρωδίων και το ζήτημα της Επισκοπής Νέων Πατρών», *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Η Υπάτη στην εκκλησιαστική ιστορία, την εκκλησιαστική τέχνη και τον ελλαδικό μοναχισμό»*, Αθήνα 2011, σ. 327 – 333 κι αλλού.

⁵ Βλ. Δημητρίου Β. Γόνη, «Σύντομο διάγραμμα της εκκλησιαστικής Ιστορίας της Φθιώτιδας», ό.π., σ. 21. Αναφέρεται ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση τηρήθηκε η αρχή του Πατριάρχη Φωτίου: «Τα εκκλησιαστικά και μάλιστα γε τα των ενοριών δίκαια ταις πολιτικαίς επικρατείαις τε και διοικήσεσι συµµεταβάλλεσθαι είωθεν».

Λοιδωρικού, Μαλανδρίνου, Ταλαντίου, Βουδονίτσης (Μενδενίτσας), Σαλώνων και Γαλαξειδίου. Ο νομός αυτός διαιρέθηκε σε τέσσερις Επαρχίες: της Φθιώτιδος, [αποτελούμενη από τις περιοχές Ζητούνιου και Πατρατζικίου (Υπάτης) με πρωτεύουσα το Ζητούνι (Λαμία)⁶], της Λοκρίδος [αποτελούμενη από τις περιοχές Ταλαντίου και Βουδονίτσης με πρωτεύουσα το Ταλάντιο (Αταλάντη)], της Παρνασσίδος [συνιστάμενη από τις περιοχές Σαλώνων και Γαλαξειδίου] και της Δωρίδος [αποτελούμενη από τις περιοχές Λοιδωρικού και Μαλανδρίνου]. Τη διοικητική αυτή διαίρεση ακολούθησε εκκλησιαστική διαίρεση με το Νομοθετικό Διάταγμα της 20^{ης} Νοεμβρίου (2 Δεκεμβρίου) 1833 *Περί προσωρινής διαίρεσεως των Επισκοπών του Βασιλείου* [ΦΕΚ 38/27 Νοεμβρίου (9 Δεκεμβρίου) 1833], που προέβλεπε τη διαίρεση του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους σε δέκα (10) μόνο Επισκοπές ως εξής: «Ο αριθμός των επισκοπών του Βασιλείου προσδιορίζεται εις δέκα. Κάθε νομός απαρτίζει μίαν επισκοπικήν περιφέρειαν. Επισκοπική καθέδρα είναι η μητρόπολις του νομού, όπου καθεδρεύει και ο Νομάρχης. Κάθε επισκοπή φέρει το όνομα του νομού»⁷. Ιδρύθηκαν όμως και άλλες προσωρινές επισκοπές διότι έμεναν 53 ακόμα επίσκοποι χωρίς επαρχίες, που έπρεπε κάπου να τοποθετηθούν⁸, αλλά ταυτόχρονα προβλεπόταν ότι σε περίπτωση που θα χήρευε μία από τις προσωρινές επισκοπές δεν θα διοριζόταν σ' αυτή άλλος Επίσκοπος, αλλά θα συγχωνευόταν με τη μόνιμη επισκοπή του νομού, ο ιεράρχης της οποίας καθεδρεύει στην πρωτεύουσα του νομού (ΦΕΚ 20/11/2/12/1833, αρ. 38, άρθρο Γ'). Σύμφωνα με το άρθρο Β' του Διατάγματος αυτού στο Νομό Φωκίδος και Λοκρίδος προβλεπόταν τρεις Επισκοπές: α) Η Επισκοπή Φωκίδος, που περιείχε τις επαρχίες Παρνασσίδος και Δωρίδος. Καθέδρα Άμφισσα. β) Η Επισκοπή Φθιώτιδος, που αποτελείτο από τις επαρχίες Ζητούνιου και Νέων Πατρών. Καθέδρα Λαμία. γ) Η Επισκοπή Λοκρίδος, που συνίστατο από τις Επαρχίες Ταλαντίου και Βουδονίτσης. Καθέδρα Αταλάντη. Κατά συνέπεια η προσωρινή διαίρεση των επισκοπών του

⁶ Βλ. Ιωάννη Βορτσέλα, 'Φθιώτις, η προς νότον της Όθρυος', εν Αθήναις 1907, σ. 455. Georg Ludwig Von Maurer, *Ο Ελληνικός Λαός, δημόσιο, ιδιωτικό και εκκλησιαστικό δίκαιο από την έναρξη του Αγώνα για την ανεξαρτησία ως την 31 Ιουλίου 1834*, ΧΑΪΔΕΛΒΕΡΓΗ 1835, Μετάφρ. Όλγας Ρομπάκη, Εισαγωγή, επιμέλεια, σχολιασμός τάσου Βουρνά, εκδόσεις Αφών Τολίδη, Αθήναι 1976, τ. 2, σ. 468. Δημ. Θ. Νάτσιου, *Δήμος Λιανοκλαδίου*, Λιανοκλάδι 2001, σ. 12. Αλεξ. Θ. Κουλτούκη, ό.π., σ. 175.

⁷ Δημητρίου Θ. Νάτσιου, «Ενορίες και Εφημέριοι της Επισκοπής Ζητούνιου κατά το 1834», *Φθιωτικά Χρονικά* 3 (Λαμία 1982) 118 [*Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, αριθ. Φύλλου 38. (Ανατύπωση των εν τη εφημερίδι της Κυβερνήσεως νόμων, διαταγμάτων κ.λ.π. από του έτους 1833 – 1842, τόμος Α', εν Αθήναις εκ του Εθνικού τυπογραφείου, 1866, σ. 95)].

⁸ G. L.V. Maurer, *Ο Ελληνικός Λαός*, ό.π., σ. 510.

Βασιλείου της Ελλάδος και το νέο σύστημα της επαρχιακής και δημοτικής διοίκησης είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία στο Φθιώτικο χώρο νέων επισκοπών μέσω των συγχωνεύσεων (της Φθιώτιδος και της Λοκρίδος) και νέων επισκοπικών περιφερειών με διαφοροποιημένη εδαφική έκταση και καινούργια εκκλησιαστικά όρια⁹.

Αργότερα, με το νόμο ΚΕ' / 8 – 12 – 1845 *Περί διοικητικής διαιρέσεως των νομαρχιακών και επαρχιακών αρχών* [ΦΕΚ 32/8 – 12 – 1845] δημιουργήθηκε ο τότε **Νομός Φθιώτιδος και Φωκίδος** με νομαρχιακή έδρα τη Λαμία. Με το άρθρο Β', παράγ. Γ' του Εκκλησιαστικού νόμου Σ' του 1852 έγιναν δύο Επισκοπές: η Επισκοπή Φθιώτιδος από τις Επαρχίες Φθιώτιδος και Λοκρίδος και η Επισκοπή Φωκίδος από τις Επαρχίες Δωρίδος και Παρνασσίδος. Μετά τη συγχώνευση της Επισκοπής Λοκρίδος στην Επισκοπή Φθιώτιδος (9 Μαΐου 1852) σύμφωνα το άρθρο ΙΕ' του νόμου Σ', η τελευταία προήχθη σε Αρχιεπισκοπή μέχρι το έτος 1899, επειδή έτυχε η έδρα της Επισκοπής να είναι έδρα του Νομού Φθιώτιδος και Φωκίδος.

Με το Β.Δ. της 7^{ης} – 6 – 1899 *Περί διοικητικής διαίρεσης του Κράτους* [ΦΕΚ 136/8 – 7 – 1899] ο Νομός διασπάσθηκε σε δύο, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ο **Νομός Φθιώτιδος** από τις Επαρχίες Φθιώτιδος, Λοκρίδος και Δομοκού με έδρα τη Λαμία και ο **Νομός Φωκίδος**, που περιέλαβε την Παρνασσίδα και τη Δωρίδα με έδρα την Άμφισσα. Το ίδιο έτος η Αρχιεπισκοπή Φθιώτιδος υποβιβάστηκε πάλι σε Επισκοπή και σ' αυτή συγχωνεύθηκε κι ένα μέρος της Επισκοπής Θαυμακού (Δομοκού), που καταργήθηκε μετά και την προσάρτηση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα (1881). Ας σημειωθεί επίσης ότι το 1841, μετά τη μετάθεση του Φωκίδος Νεοφύτου (1833 – 1841), η Επισκοπή Φωκίδος καταργήθηκε και υπήχθη στην Επισκοπή Φθιώτιδος, στην οποία παρέμεινε μέχρι το 1852, οπότε και ανασυστάθηκε. Η Επισκοπή Φθιώτιδος παρέμεινε

⁹ Για τα χωριά και τις ενορίες της επισκοπικής περιφέρειας της Φθιώτιδος βλ. Θεοφίλου Ν. Σιμπούλου, *Δύο ανέκδοτοι κώδικες της Ι. Μητρόπολης Φθιώτιδος 1834 και 1835*, Αθήνα 1975. Δημ. Νάτσιου, «Ενορίες και εφημέριοι της επισκοπής Ζητουνίου (Λαμίας) κατά το 1834», ό.π., σ. 124 – 133. Αλεξάνδρας Θ. Κουλτούκη, ό.π., σ. 177 – 189. Για την επαρχία της Λοκρίδος βλ. Α. Θ. Δρακάκη – Σ. Ι. Κούνδουρου, *Αρχαία περί της συστάσεως και εξελίξεως των δήμων και των κοινοτήτων 1836 – 1939 και της διοικητικής διαιρέσεως του κράτους*, τ. Α', Αθήνα, Ιούλιος 1939, σ. 40 – 41, όπου αναφέρονται οι δήμοι της Λοκρίδος, που μετασχηματίστηκαν από 7 σε 6 (Δ/γμα 1/13 Σ/βρίου 1840 Ε.Κ. 22/1840). Αλεξάνδρας Θ. Κουλτούκη, ό.π., σ. 189 – 192.

με τον ίδιο τίτλο μέχρι το 1922 και από τότε έως και σήμερα έγινε και συνεχίζει να είναι Μητρόπολη¹⁰.

Οι διοικητικές μεταβολές, που επήλθαν στις φθιωτικές επισκοπές κατά τα έτη 1833, 1852 και 1899, συνετέλεσαν κατά μεγάλο μέρος στη διαμόρφωση των ορίων της σημερινής μητρόπολης Φθιώτιδος, που ταυτίζονται με τα όρια του Νομού Φθιώτιδος. Οι όποιες προσαρτήσεις και αποσπάσεις κάποιων χωριών έγιναν μετά το 1899 δεν ήταν τόσο σημαντικές, ώστε να αλλοιώσουν τη σημερινή εικόνα της μητρόπολης Φθιώτιδος. Γενικότερα, θα λέγαμε, ότι στα όρια της Επισκοπής – Μητροπόλεως Φθιώτιδος συμπεριελήφθησαν και κάποια χωριά που ανήκαν παλαιότερα στις γειτονικές Επισκοπές Σαλώνων και Θηβών, Λιτζάς και Αγράφων, ενώ συνέβη και το αντίστροφο σε βάρος των πρώην Επισκοπών Ζητουνίου και Θαυμακού προς όφελος των γειτονικών επισκοπών¹¹.

Επισημαίνεται ότι οι επισκοπές του Φθιωτικού χώρου, είχαν στη δικαιοδοσία τους πολλές και αξιόλογες εκκλησίες και μονές, που διέθεταν τοιχογραφίες και εικόνες σημαντικής καλλιτεχνικής αξίας, συλλογές χειρογράφων και πολύτιμα μεταβυζαντινά και νεότερα ιερά αντικείμενα, που χρησιμοποιούσαν για λατρευτικούς σκοπούς. Μνημεία ιστορίας, τέχνης και πολιτισμού, οι μονές αυτές συνέβαλαν με τη δράση τους στη φιλανθρωπία, στους εθνικούς αγώνες, αλλά και στην κοινωνική, πνευματική, πολιτιστική και εκκλησιαστική ζωή του τόπου. Στην Τουρκοκρατία οι μονές στις επαρχίες της ξεπερνούσαν τις τριάντα, αλλά με το Βασιλικό Διάταγμα που εκδόθηκε από την Αντιβασιλεία του Όθωνα στις 25 Σεπτεμβρίου (7 Οκτωβρίου) 1833 «**Περί των εν τω Βασιλείω μοναστηρίων**»¹², που όριζε τον αριθμό των μοναστηριών τα οποία θα συνέχιζαν να υπάρχουν στο νεοσύστατο Ελληνικό κράτος καθώς και τον τρόπο φύλαξης των Ιερών Σκευών, Λειψάνων και Κειμηλίων τους, διαλύθηκαν τα περισσότερα του Φθιωτικού χώρου με ταυτόχρονη δήμευση της περιουσίας τους. Στις επαρχίες Φθιώτιδος και Λοκρίδος, που περιελάμβαναν ένα αρκετά μεγάλο αριθμό μονών, διατήρησαν τη

¹⁰ Αλεξάνδρας Θ. Κουλτούκη, «Διοικητικές μεταβολές των επισκοπών της Φθιώτιδας από το 1833 – 1899», ό.π., σ. 173 – 193.

¹¹ Δημητρίου Β. Γόνη, «Σύντομο διάγραμμα της εκκλησιαστικής Ιστορίας της Φθιώτιδας», ό.π., σ. 22.

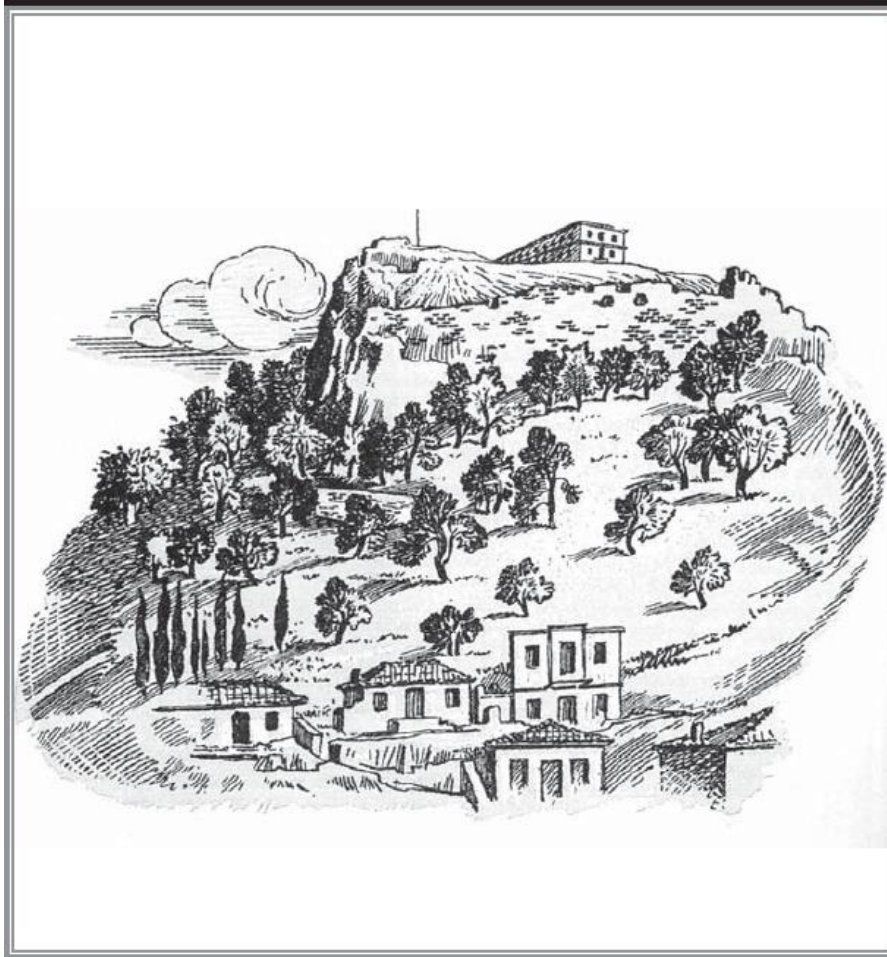
¹² Για το κείμενο του Β.Δ. ενδεικτικά βλ. Α. Μάμουκα, *Τα μοναστηριακά. Ήτοι οδηγίαι, νόμοι, βασιλικά διατάγματα....., και του καταστατικού της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήνα, 1859, σ. 77 – 79. Σπύρου Κοκκίνη, *Τα μοναστήρια της Ελλάδος*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας Ι.Δ. Κολλάρου & ΣΙΑ Α.Ε., Αθήνα 1986, σ. 232 – 234.

λειτουργία τους μόνο τρεις, ενώ διαλύθηκαν περί τις είκοσι πέντε¹³. Σε αυτές θα πρέπει να προστεθούν και οι μονές της επαρχίας Δομοκού, που βρισκόταν τότε κάτω από τον τουρκικό ζυγό. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αναφερθεί ότι, εκτός από θύματα της αντιορθόδοξης πολιτικής των Βαυαρών, τα μνημεία αυτά λατρείας και πολιτισμού υπήρξαν επίσης θύματα εγκατάλειψης, σεισμών, πεδία πολεμικών συγκρούσεων μεταξύ ντόπιων δυνάμεων και ξένων κατακτητών [Τούρκων (κυρίως στην Επανάσταση του 1821) και ναζιστικών στρατευμάτων κατοχής (κατά την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου)] αλλά και μεταξύ αντίπαλων αντιστασιακών οργανώσεων [κατά την περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου] και αυθαίρετων ανακαινίσεων ή κατεδαφίσεων προς ανέγερση νέων. Σταδιακά, όμως, στα χρόνια που ακολούθησαν μετά το Βασιλικό Διάταγμα της Οθωνικής περιόδου, πολλά από αυτά τα μοναστήρια ανασυγκροτήθηκαν και επαναλειτούργησαν, ενώ ιδρύθηκαν και άλλα στα νεότερα χρόνια. Στις ημέρες μας, τα μοναστήρια της Μητρόπολης Φθιώτιδος (20 εν ενεργεία και άλλα τόσα σχεδόν διαλυμένα) με τους ναούς τους (70), οι ενοριακοί ναοί (246), τα παρεκκλήσια (100) και τα εξωκλήσια (880) της, διάσπαρτα σε όλη τη γεωγραφική της έκταση, αποτελούν τεκμήρια της μακραίωνης χριστιανικής φυσιογνωμίας της, διαφυλάττουν τους πνευματικούς θησαυρούς της και παρέχουν πολύτιμα στοιχεία για την ιστορία της τοπικής Εκκλησίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προσωπικότητες που αρχιεράτευσαν από την ίδρυση του ελεύθερου ελληνικού κράτους (1830) μέχρι και σήμερα της Φθιωτικής Εκκλησίας κι άφησαν την προσωπική τους σφραγίδα στο πνευματικό και φιλανθρωπικό έργο της. Οι ταγοί της

¹³ Βλ. Μαρίας Ευθ. Ανδριτσοπούλου, *Μονή Αγάθωνος Υπάτης Φθιώτιδας: Κοινωνική, πολιτιστική και εκπαιδευτική παρουσία*, Διδακτορική Διατριβή, ΕΙΕ/ΕΚΤ, Αθήνα 2011, σ. 35 – 39. Με το Β.Δ. της 25 – 9 – 1833, στις επαρχίες Φθιώτιδος και Λοκρίδος διατηρήθηκαν οι μονές: Θεοτόκου Κοίμησης ή Αγάθωνος, Αγίου Γεωργίου ή Μαλεσίνης, Γέννησης της Θεοτόκου ή Δαδιού. Διαλύθηκαν οι μονές: Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Μεξιατών, Προφήτου Ηλιού Γαρδικίου Υπάτης, Ρούστιανης ή Ρουσθένης, Γεννήσεως της Θεοτόκου ή Δαμάστας, Παλαιοπαναγιάς Λαμίας, Αγίου Βλασίου Στυλίδας, Αγίου Γεωργίου Μυγδαλιάς, Προφήτου Ηλιού ή Κακάρας, Μεταμορφώσεως του Σωτήρος ή Βιλιόβου, Αγίου Αθανασίου Μαυρίλλου, Αγίας Μαρίνης Τιθορέας, Αγίου Χαραλάμπους Δαδιού, Αγίας Τριάδος Λάρυμνας, Αγίου Κωνσταντίνου Δαφνησίων, Ταξιαρχών Κομποτάδων, Ταξιαρχών Ομιλαίων, Μεταμορφώσεως του Σωτήρος ή Αλεποσπίτων, Αγίας ή Καρυάς ή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, Βαβρινής ή Βαύρενης, Παναγίας Δελφινιώτισσας, Αγίων Αναργύρων Αταλάντης, Αγίου Γεωργίου Μώλου, Μεταμορφώσεως του Σωτήρος ή Βιλιόβου, Αγίου Γεωργίου Γαρδικίου, Προφήτου Ηλιού ή Γλούνιτσας, Αντινίτσης (που διατηρήθηκε μετέπειτα ως μετόχι της Μονής Αγάθωνος).

Μητρόπολης Φθιώτιδος ασκούσανε την πνευματική επίβλεψη και τη διοικητική εποπτεία των ενοριών και των μονών της μητροπολιτικής τους περιφέρειας.

Κ. Θετταλός: ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΛΑΜΙΑΣ

**Β΄ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ
ΣΗΜΕΡΑ**

Ιάκωβος Παπαγεωργίου (1833 - 1851)¹⁴

Ο πρώτος μετεπαναστατικός Επίσκοπος Ζητουνίου (Λαμίας) υπήρξε ο μέχρι τότε Επίσκοπος Ευρίπου (Χαλκίδας) Ιάκωβος, στον οποίο η Ι. Σύνοδος ανέθεσε καθήκοντα με την υπ' αριθ. 280/1833 απόφασή της. Αυτός είχε καταγωγή από τη Λέσβο, όπου προφανώς έλαβε και τη στοιχειώδη εκπαίδευση. Όταν αποπεράτωσε τις σπουδές του εισήλθε στις τάξεις του κλήρου και άρχισε να αναρριχάται σε όλα τα αξιώματα της ιεροσύνης. Το 1821 έγινε Επίσκοπος Χαριουπόλεως¹⁵, όπου διακόνησε μέχρι το 1827. Το

¹⁴ Βλ. Βιογραφικά στοιχεία για τον Ιάκωβο Παπαγεωργίου: Βασιλείου Γ. Ατέση, *Επίτομος Επισκοπική Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος από τον 1833 μέχρι σήμερα*, Βιβλιοπωλείον Αθανασίου Θ. Πούντζα, 1948 – 1969, σ. 43 – 45. Χρ. Θέμελη (Αρχιμ.), *Η Ιερά Μητρόπολις Ευρίπου δια μέσου των αιώνων*, Αθήνα 1952, σ. 53 – 54. Δημ. Θ. Νάτσιου, «Ενορίες και εφημέριοι της επισκοπής Ζητουνίου κατά το 1834», *Φθιωτικά Χρονικά* 3 (Λαμία 1982) 119 – 122. Του ιδίου, «Μητρόπολις και Μητροπολίται Φθιώτιδος 1820 – 1960», Εφημ. «*Εθνικός Αγών*», (Λαμία), 2 Μαρτίου 1972.

¹⁵ Θεοφίλου Ν. Σιμοπούλου, *Δύο ανέκδοτοι κώδικες της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος 1834 και 1835*, Αθήνα 1975, σ. 9 -11.

ίδιο έτος ανέλαβε τη διαποίμανση της Επισκοπής Ευρίπου στην οποία υπηρέτησε μέχρι το 1833. Ως Επίσκοπος Ευρίπου, υπέγραψε με τους άλλους αρχιερείς την απόφαση για την ανεξαρτησία της Ελληνικής Εκκλησίας και στη συνέχεια η Ιερά Σύνοδος και το διοικητικό μέρος της αυτοκέφαλης Εκκλησίας τον τοποθετεί Επίσκοπο στο Ζητούνι, που μετονομάστηκε επίσημα σε Λαμία.

Στις 14 Ιανουαρίου 1834 έφτασε στην ακριτική τότε Λαμία, έδρα της Επαρχίας Φθιώτιδος, και στη συνέχεια αναχώρησε για τα Σάλωνα (Άμφισσα), που ήταν η πρωτεύουσα του τότε Νομού Λοκρίδος και Φωκίδος, για να δώσει «τον της υπηρεσίας (του) όρκον προς την εκείσε Β(ασιλικήν) Νομαρχίαν»¹⁶. Στις 23 Ιανουαρίου 1834 επέστρεψε στη Λαμία και την επόμενη ημέρα «τελείται η απαιτούμενη εγκαθίδρυσις (του) μετά της ανηκούσης προς τον Θεόν δοξολογίας εν τω ιερώ ναώ των Αγίων Αποστόλων Λαμίας»¹⁷.

Μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ως Ιεράρχης, ο Ιάκωβος έστειλε εγκυκλίους προς τους ιερείς και δημογέροντες της Λαμίας και προς τους Ηγούμενους των Μοναστηριών της Φθιώτιδος ζητώντας τη συνδρομή τους στην επιτέλεση των καθηκόντων του. Ανάμεσα στα άλλα έδωσε εντολή στους ιερείς της περιοχής να κάνουν την πρώτη απογραφή μετά την Επανάσταση των κατοίκων της πόλης, στις 27 Ιανουαρίου 1834, βάσει του αριθμού των οποίων δημιουργήθηκαν αρχικά οι πρώτες ενορίες της Λαμίας¹⁸. Εκτός από το ενοριακό ζήτημα (δημιουργία ή και συγχώνευση ενοριών), ο Ιάκωβος ασχολήθηκε και προσπάθησε να επιλύσει και το πρόβλημα των Εφημέριων, που το πνευματικό τους επίπεδο την εποχή εκείνη ήταν πολύ χαμηλό (μεταθέσεις, τοποθετήσεις, χειροτονίες, καθήκοντα, ποινές Εφημέριων κ.ά.)¹⁹.

Ο Ιάκωβος άσκησε το διοικητικό, λειτουργικό και πνευματικό του έργο ως Επίσκοπος Φθιώτιδος μέχρι το θάνατό του, στις 30 Μαρτίου 1851 και για δεκαεπτά συναπτά έτη. Διακρίθηκε για τη φιλόνητο δράση του, που κορύφωμά της ήταν η κατά το έτος 1847 δωρεά του ίδιου του μητροπολιτικού μεγάρου για την ανέγερση νοσοκομείου – μια πράξη για

¹⁶ Δημητρίου Θ. Νάτσιου, «Η περιουσία του Μητροπολίτη Φθιώτιδος Ιακώβου Παπαγεωργίου (: - 1851)», *Φθιωτικά Χρονικά* 16 (Λαμία 1995) 61. («Κώδιξ 1834 έτους», Αριθ. Πρωτ. 1, 24 Ιανουαρίου 1834).

¹⁷ Πρόκειται για τον Ενοριακό Ναό της Παναγίας Δέσποινας Λαμίας.

¹⁸ Βλ. Κωνσταντίνου Χρ. Φλώρου (Περαστικού), *Η Επαρχία Φθιώτιδας (Ιστορικά και άλλα ενδιαφέροντα)*, Λαμία 1988, σ. 92.

¹⁹ Σχετικά με τις πρώτες ενορίες και εφημέριους της περιοχής βλ. Δημητρίου Θ. Νάτσιου, «Ενορίες και εφημέριοι της Επισκοπής Ζητουνίου κατά το 1834», ό.π., σ. 121 κ. εξ.

την οποία η Πολιτεία του εξέφρασε την άκρα ευαρέσκειά της²⁰. Με διαθήκη του άφησε κάποιο κληροδότημα στο τότε Γυμνάσιο της Λαμίας, που λειτούργησε για πρώτη φορά τη σχολική χρονιά 1850 – 1851 και στις εκκλησίες της πόλης, όπως φαίνεται στα χειρόγραφα πρακτικά του Δημοτικού Συμβουλίου Λαμίας (1849 -1855)²¹.

Ο Ιάκωβος εκοιμήθη ως Συνοδικός, αφού μετά την αναγνώριση του Αυτοκέφαλου της Εκκλησίας της Ελλάδος από τη Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία και την έκδοση του Συνοδικού Τόμου του 1850, με την εισήγηση του τότε Υπουργού των Εκκλησιαστικών Πέτρου Δεληγιάννη εκδόθηκε Β.Δ. που όριζε και τον Ιεράρχη Φθιώτιδος μέλος της Συνοδικής εκείνης περιόδου²². Κλήθηκε τότε για να τον διαδεχθεί ο Λοκρίδος Αγαθάγγελος και η διοίκηση της Επαρχίας αυτής ανατέθηκε σε Επισκοπική Επιτροπή²³.

Μετά την έκδοση των εκκλησιαστικών νόμων του 1852 και την πλήρωση των κενών Επισκοπικών εδρών που ακολούθησε, η Σύνοδος προέβηκε στην εκλογή και τοποθέτηση κανονικού ποιμενάρχη, του Καλλίνικου Καστόρη, που εκλέχθηκε μεταξύ των συμπροταθέντων του Διονύσιου Σασανά, Γενικού Επισκοπικού Επιτρόπου στη Λακωνία και Ιωσήφ Διστομίτη, Σχολάρχη Λεβαδείας, που διακρίνονταν επίσης για τη σύνεση και την αρετή τους.

²⁰ *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, έτ. 1847, αρ. φύλ. 28, σ. 225. Κων/νου Οικονόμου, Πρεσβυτέρου και Οικονόμου του εξ Οικονόμων, *Τα σωζόμενα εκκλησιαστικά συγγράμματα εκδιδόντος Σοφοκλέους κ. του εξ Οικονόμων*, Αθήνησι 1864, Β', σ. 585, ό.π., α'. Βλ. Βασιλείου Ατέση, *Επίτομος Επισκοπική Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος από του 1833 μέχρι σήμερα*, ό.π., σ. 43 – 44.

²¹ Η λεπτομερής καταγραφή της περιουσίας του Ιάκωβου Παπαγεωργίου, που συντάξε ο συμβολαιογράφος της Λαμίας Αλέξ. Χατζίσκος και παρουσιάζει ιστορικό και λαογραφικό ενδιαφέρον, δημοσίευσε ο Δημ. Νάτσιος. Από την έκθεση της απογραφής της περιουσίας του γνωστοποιείται και το επώνυμό του, καθώς παλαιότερα έντυπα τον ανέφεραν ως Μητρόπουλο. Σε αυτή αναφέρεται ότι τοποτηρητής του είχε ορισθεί ο Ιερομόναχος Βησσαρίων Αστερίου, στοιχείο που θεωρείται ενδιαφέρον για την ιστορία της Επισκοπής Ζητουνίου (Λαμίας). Βλ. Δημ. Θ. Νάτσιου, «Η περιουσία του Μητροπολίτου Φθιώτιδος, Ιακώβου Παπαγεωργίου (; - 1851)», *Φθιωτικά Χρονικά* 16 (Λαμία 1995) 61 – 71.

²² *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, έτ. 1850, αριθ. φύλ. 21, σ. 82, Χρυσ. Παπαδοπούλου (αποθανόντος Αρχιεπισκόπου Αθηνών), *Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Τόμος Α', Εν Αθήναις 1920, σ. 363. Κων. Οικονόμου, ό.π., τ. Β', σ. 585, Διονυσίου Ματαράγκα, *Δίκαιον Εκκλησίας και Πολιτείας Ελλάδος*, Τόμος Α', Αθήναι 1937, σ. 189. Βασιλείου Ατέση, *Επίτομος Επισκοπική Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος από του 1833 μέχρι σήμερα*, ό.π., σ. 45.

²³ *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, έτ. 1851, αριθ. φύλ. 7, σ. 35.

Καλλίνικος Καστόρχης (1852 – 1877)²⁴

Ο Καλλίνικος Καστόρχης διαδέχθηκε τον Ιάκωβο Παπαγεωργίου το επόμενο έτος του θανάτου του και έφερε τον τίτλο του Αρχιεπισκόπου, καθώς η Φθιώτιδα από το 1850 ήταν πλέον Αρχιεπισκοπή και παρέμεινε

²⁴ *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, έτ. 1852, αριθ. φύλ. 56, σ. 500. Καλλινίκου Καστόρχη (Αρχιεπισκόπου Φθιώτιδος 1852 – 1877), «Η αυτοβιογραφία του», Εφημ. «Φάρος της Όθρυος», αριθ. φύλ. 951, 20 Αυγούστου 1877, σ. 3. Σπυρ. Λάμπρου, «Κατάλογος των κωδίκων της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας», *Νέος Ελληνομνημών* 7 (1910) 469 – 483 (Σ. 475: Βιογραφικά εν περιλήψει του Αρχιεπισκόπου Φθιώτιδος Καλλινίκου Καστόρχη). Κ. Δυοβουνιώτη, «Καλλίνικος Καστόρχης», *Ι. Σύνδεσμος*, Έτος ΙΣΤ', περίοδος 2^α, αριθ. φύλ. 189, Αθήνα 15 Μαρτίου 1913. Αρχιμ. Χρυσάνθου Αντωνιάδη, «Καλλίνικος Καστόρχης», *Ι. Σύνδεσμος*, 6 (1913) αριθ. φύλ. 194, 1η Ιανουαρίου 1913. Πολυκάρπου (Συνοδινού) (Μητροπολίτου Γόρτυνος – Μεγαλουπόλεως), «Ο αρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος Καλλίνικος Καστόρχης», *Θεολογία* 9 (1931) 98 – 113. Γεωργίου Π. Κρέμου, *Ο αρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος Καλλίνικος Καστόρχης*, Αθήνα 1863. Γριτσοπούλου Αθ. Τάσου, «Καλλίνικος Καστόρχης», *Θρησκευτική Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, 7 (1965) 251 – 252. Βασ. Γ. Ατέση, *Επίτομος Επισκοπική Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος από του 1833 μέχρι σήμερα*, ό.π., σ. 45 - 51. Νάτσιου Δημητρίου, «Βιογραφικά Καλλινίκου Καστόρχη 1789 – 1877, Αρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος (1852 – 1877)», *Φθιωτική Σκέψη* 2 (1979) 85 – 87. Αρχιμ. Θεοφίλου Ν. Σιμπούλου, *Παλαιοχριστιανικά Βυζαντινά Μεταβυζαντινά Μνημεία Φθιώτιδος*, Θεσσαλονίκη 1985, σ. 399 – 402.

έτσι μέχρι το 1899. Επί πλέον, στις 9 – 5 - 1852 συγχωνεύτηκε στη Φθιώτιδα η Επισκοπή Λοκρίδος, μετά και την κοίμηση του Επισκόπου της Αγαθαγγέλου Μυριανθούσης (1833 – 1852). Αυτός για κάποιο χρονικό διάστημα έφερε τον τίτλο του «Θηβών», γεγονός που σημαίνει ότι η Επαρχία που αρχιερατούσε ήταν σαφώς διευρυμένη²⁵.

Ο δεύτερος Αρχιεπίσκοπος της Φθιώτιδος γεννήθηκε στη Δημητσάνα της Πελοποννήσου το 1789. Μετά την αποπεράτωση των μαθημάτων του στη σχολή της γενέτειράς του, διορίστηκε αρχικά δάσκαλος στους Γαργαλιάνους Τριφυλλίας και αργότερα στο Νησί Μεσσήνης. Με την προτροπή του Ανδρούσης Ιωσήφ, χειροτονήθηκε Ιεροδιάκονος κι εγγράφηκε και στο μοναχολόγιο της Μονής Βουλκάνου. Στη συνέχεια πήγε στην Κορώνη, αλλά γρήγορα αναχώρησε για τη Σμύρνη, όπου παρακολούθησε μαθήματα στο εκεί ευρισκόμενο Φιλολογικό Γυμνάσιο, που διευθυνόταν από το λογιότατο Κωνσταντίνο Οικονόμου εξ Οικονόμων. Όταν διαλύθηκε η σχολή αυτή μετέβη για συνέχιση των σπουδών του στην Κυδωνία. Το Σεπτέμβριο του 1820 προσκλήθηκε από τον πατριώτη και συγγενή του, τον Πατριάρχη Γρηγόριο στην Κωνσταντινούπολη, όπου και χειροτονήθηκε κατά σύστασή του Πρεσβύτερος από το Μητροπολίτη Ανδριανουπόλεως Δωρόθεο Πρωΐου. Κατόπιν αναχώρησε για τη Χίο, όπου διδάχτηκε τη ρητορική από το Βάμβα, αξιόλογο δάσκαλο που σύστησε σ' αυτόν κατά παράκλησή του ο Πατριάρχης, όταν βρισκόταν στην Κωνσταντινούπολη ακόμα. Όταν πληροφορήθηκε την έκρηξη της Επανάστασης, αναχώρησε για την Ελλάδα (στις Σπέτσες και στη Βέρβена) για να προσφέρει τις υπηρεσίες του, κηρύττοντας και προτρέποντας όλους να συστρατευτούν στον αγώνα. Μετέπειτα ανέλαβε γραμματέας του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη κι αργότερα διορίστηκε από την Πελοποννησιακή Γερουσία Ιεροκήρυκας της Πελοποννήσου, λόγω της εξαιρετικής ικανότητάς του να κηρύττει τόσο γύρω από θέματα θρησκευτικά, όσο και εθνικά. Αργότερα διορίστηκε δάσκαλος στην Τρίπολη, όπου διετέλεσε μέχρι της επιδρομής του Ιμπραήμ, όταν αναχώρησε για το Ναύπλιο, όπου και διορίστηκε δεύτερος γραμματέας του Υπουργείου Εκκλησιαστικών. Κατά το 1826 στάλθηκε από τον Θ. Κολοκοτρώνη στη Ζάκυνθο, χάριν σπουδαίας εθνικής υπόθεσης, προς την εκεί ελληνική επιτροπή για να ενεργήσει, ώστε η Αγγλία να προστατεύσει την αγωνιζόμενη Ελλάδα. Μετά την παρέλευση λίγου χρόνου, ο Κολοκοτρώνης τον επιφόρτισε να απέλθει με το γιο του Κωνσταντίνο ως δάσκαλός του στην Ελβετία και αναχώρησαν

²⁵ Βασ. Γ. Ατέση, *Επισκοπικοί κατάλογοι της Εκκλησίας της Ελλάδος απ' αρχής μέχρι σήμερα*, Ανατύπωση εκ του Εκκλησιαστικού Φάρου, Τ. ΝΣΤ' και ΝΖ' (1974 & 1975), εν Αθήναις 1975, σ. 276.

μαζί και με το Θ. Λεονάρδο για την Κέρκυρα, όπου έμεινε μερικούς μήνες μόνο, καθώς αναγκάστηκε να επανέλθει, όταν πληροφορήθηκε ότι ο πατέρας του πέθανε και ο αδελφός του σκοτώθηκε στη μάχη των Τρικόρφων. Στη συνέχεια μετέβη στην Αίγινα, όπου διορίστηκε από τον Ιωάννη Καποδίστρια, το 1829, γραμματέας της Εκκλησιαστικής Επιτροπής που απαρτιζόταν από τους Τριπόλεως και Αμυκλών Δανιήλ, Ανδρούσης Ιωσήφ και Ταλαντίου Νεοφύτου και περιήλθε όλη σχεδόν την Πελοπόννησο εκτελώντας συγχρόνως και έργο Ιεροκήρυκα. Μετέπειτα διορίστηκε πάλι, ύστερα από αίτηση των κατοίκων της Τρίπολης δάσκαλος εκεί και ακολούθως στη Δημητσάνα, μέχρι την έλευση του Όθωνα στην Ελλάδα, όταν διορίστηκε Σχολάριος Καλαμών. Μετά από τρία χρόνια, από το 1836, διορίστηκε Ιεροκήρυκας της πρωτεύουσας Αττικής και Βοιωτίας και κατόπιν όλων των νήσων και διετέλεσε σε αυτή τη θέση για 14 χρόνια.

Η Σύνοδος κατά καιρούς ανέθετε σε αυτόν την διεκπεραίωση πολλών σπουδαιών υποθέσεων²⁶. Έτσι το 1834 στάλθηκε στη Μεσσηνία για να συντελέσει στην καταστολή της στάσης από τον Ιωάννη Τρίτζαλη. Το 1840 ήταν ο απεσταλμένος της Συνόδου στην Άνδρο για να εξετάσει επί τόπου το ζήτημα της διδασκαλίας του Θεοφίλου Καΐρου. Ακολούθως στάλθηκε στην Εύβοια, για να συντελέσει ως Ιεροκήρυκας στην κατάπαυση της Επανάστασης υπό τον στρατηγό Γρηζιώτη κατά το 1847, επί Κωλέτη. Το 1851 στάλθηκε πάλι ως Ιεροκήρυκας στη Μάνη, όπου είχε εμφανιστεί ο μοναχός Χριστόφορος, ο επονομαζόμενος Παπουλάκης. Προς ανταμοιβή των υπηρεσιών του αυτών η Εκκλησία τον πρότεινε ως Ιεράρχη της Ι. Αρχιεπισκοπής Φθιώτιδος και η Πολιτεία ενέκρινε την πρόταση της Ι. Συνόδου. Το 1852 ανέλαβε τη διαποίμανσή της και εργάστηκε για τη πρόοδο και την πνευματική της εξύψωση επεκτείνοντας τη φροντίδα του σε όλους τους τομείς της αποστολής του, όχι μόνο στην Επαρχία Φθιώτιδος, αλλά και της Λοκρίδος που συγχωνεύτηκε με αυτή, όπως προαναφέρθηκε.

Ως Ιεράρχης, ο Καλλίνικος έχαιρε μεγάλης εκτίμησης και αποδοχής. Υπήρξε συγγραφέας πολλών εκκλησιαστικών βιβλίων. Διετέλεσε ακόμα και Συνοδικός. Κατά την περίοδο της αρχιερατείας του, στις 9 – 1 – 1861, θεμελιώθηκε ο σημερινός Μητροπολιτικός Ναός της Λαμίας στην πλατεία Ελευθερίας. Κατ' εντολή της Ι. Συνόδου και της Κυβέρνησης του Αλεξ. Κουμουνδούρου, ο Καλλίνικος μετέβη στην Οδησό της Ρωσίας το 1871

²⁶ Βασ. Γ. Ατέση, *Επίτομος Επισκοπική Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος από του 1833 μέχρι σήμερα*, ό.π., σ. 46.

για τη μεταφορά στην Ελλάδα των ιερών λειψάνων του Ιερομάρτυρα Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε΄, ως Πρόεδρος της συσταθείσης επιτροπής²⁷.

Κατά τα τελευταία έτη της ζωής του, που συμπίπτουν με τα δύσκολα χρόνια της ληστοκρατίας στη Φθιώτιδα, γέροντας πλέον, αδυνατούσε να εργαστεί εντατικά επωφελώς για την Αρχιεπισκοπή του και διατυπώθηκαν παράπονα²⁸. Επήλθε όμως ο θάνατός του, μετά από μακρά αρχιερατεία 25 ετών και έτσι εξέλειψε μια από τις πιο εξέχουσες φυσιογνωμίες των Ιεραρχών της εποχής εκείνης. Ενταφιάστηκε στην Αθήνα, όπου και απεβίωσε, ημέρα Σάββατο στις 13 Αυγούστου του 1877, ως Συνοδικός²⁹.

Μετά το θάνατο του Καλλίνικου Καστόρχη και για δεκαεπτά χρόνια, μέχρι το φθινόπωρο του 1894, η Αρχιεπισκοπή Φθιώτιδος περιήλθε σε κατάσταση χρειάς, καθώς αποβήκαν άκαρπες όλες οι προσπάθειες για την εκλογή νέου Αρχιεπισκόπου. Η διοίκηση της Αρχιεπισκοπής ανατέθηκε σε Επισκοπική Επιτροπή μέχρι την εγκατάσταση κανονικού ποιμενάρχη, ενώ η πλήρωση αυτής αναβαλλόταν συνεχώς με αποτέλεσμα η Εκκλησία της περιοχής να στερείται ενός ιεράρχη.

Στις 4 Ιανουαρίου 1882 η Σύνοδος είχε ασχοληθεί με το θέμα χωρίς κανένα θετικό αποτέλεσμα, αφού η πρότασή της για εκλογή μεταξύ των Δαυΐδ Τολμίδα, Άνθιμου Λιγερού και Γρηγορίου Ιωαννίδη δεν εγκρίθηκε από το Υπουργείο, που επιζητούσε την αναβολή της πλήρωσης του Αρχιεπισκοπικού αυτού θρόνου. Στις 20 Σεπτεμβρίου 1892 η Σύνοδος επανήλθε στο ζήτημα επίσης ατελέσφορα, καθώς πάλι η πρότασή της για μετάθεση του Επισκόπου Θαυμακού απορρίφτηκε από το Υπουργείο των Εκκλησιαστικών. Τελικά σε έκτακτη Συνοδική συνεδρίαση, στις 14 Ιουλίου 1894, τέθηκε εκ νέου το θέμα της τοποθέτησης Αρχιεπισκόπου στη Φθιώτιδα και σε άλλες δύο Επαρχίες, αυτές της Τρίκκης και Άρτης, από τον

²⁷ Εφημ. «*Φάρος της Όθρυος*», Τόμος 16^{ος}, Λαμία 1871. Μητροπολίτου Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως (αποθανόντος πρώην Μεσσηνίας) Πολυκάρπου, «Ο Φθιώτιδος 'Καλλίνικος Καστόρχης'», *Θεολογία* 9 (1931) 97 – 113. Ιωάν. Γ. Βορτσέλα, '*Φθιώτις*' η προς Νότον της Όθρυος, ήτοι απάνθισμα ιστορικών και γεωγραφικών ειδήσεων από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς, Εκ των Τυπογραφικών καταστημάτων «Αυγής», Εν Αθήναις 1907 (Επανεκδόσεις του αρχετύπου και προσθήκαι, Εκδόσεις Κασταλία), σ. 456. Δημ. Θ. Νάτσιου, «Μητρόπολις και Μητροπολίται Φθιώτιδος 1820 – 1960», Εφημ. «*Εθνικός Αγών*», αρ. φύλ. 2376, (Λαμία), Πέμπτη 2 Μαρτίου 1972.

²⁸ Βασ. Γ. Ατέση, *Επίτομος Επισκοπική Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος από του 1833 μέχρι σήμερα*, ό.π., σ. 46 – 50.

²⁹ Ανωνύμου, «Νεκρολογία Καλλίνικου Καστόρχη», *Φάρος της Όθρυος* 22 (1877), 20 Αυγούστου 1877. Ανωνύμου, *Τα της εκφοράς και ταφής του εν μακαρία τη λήξει αρχιεπισκόπου Φθιώτιδος και Λοκρίδας Καλλίνικου Καστόρχη και οι εις αυτόν εκφωνηθέντες λόγοι (υπό του ιεροκλήρυκος Χριστοφόρου Σταματιάδου και του βουλευτού της Αττικής Τιμολέοντος Φιλήμονος)*, Αθήνησιν 1877, σ. 32.

Πρόεδρο της Ι. Συνόδου, Γερμανό Καλλιγά. Το ζήτημα της πλήρωσης των Επισκοπικών εδρών πρόσκρουσε σε οικονομικούς λόγους που προβλήθηκαν από το Κράτος, ότι δηλαδή στον κρατικό προϋπολογισμό δεν αναγραφόταν σχετική πίστωση και η Σύνοδος ανέβαλε επ' αόριστον την πραγμάτωση της πλήρωσης αυτής. Ο Πρόεδρος της Συνόδου υποστήριξε ότι θα ήταν δυνατό να προβούν, τουλάχιστον, στην πλήρωση των τριών ανωτέρω Αρχιεπισκοπών, εφόσον υπάρχει γι' αυτές σχετική πίστωση – γεγονός όμως που δεν πραγματοποιήθηκε άμεσα. Τελικά μεταξύ των συνυποψηφίων του, Γεννάδιου Οικονομίδα και Δαμασκηνού Παπασπυρόπουλου, εκλέχθηκε ο Κωνσταντίνος Καλοζύμης, που ανήλθε στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο της Φθιώτιδος την 16^η Οκτωβρίου του ίδιου έτους.

Κωνσταντίνος Καλοζύμης (1894 – 1902)

Ο τρίτος κατά σειρά Αρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος γεννήθηκε το 1841, καταγόταν από το Μαρούσι Αττικής και ήταν γιός του Νικολάου και της Μαρίας Καλοζύμη. Άνθρωπος προικισμένος με φυσικά χαρίσματα και καλλιεργημένος, με σπουδές στη Γερμανία, αφιέρωσε τη ζωή του στην αποστολή του. Απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών χειροτονήθηκε αρχικά Πρεσβύτερος. Με την ιδιότητά του αυτή υπηρέτησε ως Εφημέριος του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Καρύτση. Στη συνέχεια στάλθηκε στη Λειψία Γερμανίας προς τελειοποίηση των σπουδών του, όπου διετέλεσε Προϊστάμενος της εκεί Ελληνικής Κοινότητας για περίπου μια εικοσαετία. Στο χρονικό διάστημα αυτό ανέπτυξε σημαντική συγγραφική δραστηριότητα δημοσιεύοντας τρία βιβλία και μια μετάφραση θεολογικού περιεχομένου. Η εφημερίδα «Νέα Ημέρα» που εκδιδόταν στην Τεργέστη, φιλοξένησε κατ' επανάληψη αξιόλογες θεολογικές και φιλοσοφικές μελέτες του³⁰.

Το 1894 εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος Αρχιεπίσκοπος στην περιοχή της Φθιώτιδας (με έδρα τη Λαμία), που τη διακόνησε μέχρι το

³⁰ Βασ. Γ. Ατέση, *Επίτομος Επισκοπική Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος από του 1833 μέχρι*, Βιβλιοπωλείον Αθανασίου Θ. Πούντζα, 1948 – 1969, σ. 51 – 52.

1902, έτος θανάτου του. Όταν ανέλαβε καθήκοντα, αντιμετώπισε μια ιδιαίτερα δυσχερή κατάσταση, αφού η Επαρχία είχε στερηθεί πνευματικού καθοδηγητή για δεκαεπτά συναπτά έτη και άρχισε, αναπτύσσοντας έντονη δραστηριότητα, να επιλαμβάνεται τη διόρθωση όλων των κακώς κείμενων. Στο διάστημα της αρχιερατικής του θητείας ο λαός της πόλης βίωσε έντρομος τον πανικό και τις συνέπειες του καταστροφικού πολέμου του 1897, όταν ο τουρκικός στρατός έφθασε μέχρι το Δομοκό. Σε ανάμνηση της σωτηρίας της πόλης και πλησίον του σημείου που υπογράφηκε η Συμφωνία, αναγέρθηκε ο Ι. Ναός της Αγίας Παρασκευής στη θέση Ταράτσα. Κατά τη διάρκεια της αρχιερατείας του στη Φθιώτιδα συνέβησαν δύο σημαντικά γεγονότα: α) Τον Ιούλιο του 1899 η Επισκοπή Θαυμακού (Δομοκού) προστέθηκε στη Φθιώτιδα και ο τελευταίος Επίσκοπος Θαυμακού Μιχαήλ από τον Κίσσαμο Κρήτης μετατέθηκε στην Επισκοπή Θεσσαλιώτιδος, όπου ενθρονίστηκε το 1900 και β) Βάσει του ΒΧΔ΄ νόμου της 7^{ης} - 6 - 1899 η Αρχιεπισκοπή Φθιώτιδος υποβιβάστηκε και πάλι σε Επισκοπή μέχρι το 1922³¹. Ο Κων/νος Καλοζύμης, όμως, διατήρησε τον τίτλο του Αρχιεπισκόπου ως το τέλος του βίου του, σύμφωνα με το σχετικό Βασιλικό Διάταγμα («Όσοι εκ των υπάρχόντων αρχιερέων φέρουσιν ήδη ανώτερον του επισκόπου βαθμόν, διατηρούσι τούτον προσωπικώς εφόρου ζωής»).

Ο Κων/νος Καλοζύμης απεβίωσε στις 31 Ιανουαρίου 1902, ημέρα Πέμπτη, μετά από ολιγοήμερη ασθένεια και ενώ ετοιμαζόταν να μεταβεί στη Χαλκίδα με εντολή της Ιεράς Συνόδου για να ασκήσει έλεγχο παραπτωμάτων του εκεί Επισκόπου Ευρίπου. Όταν ενημερώθηκε η Ιερά Σύνοδος, που συνεδρίαζε στην Αθήνα, για το θάνατο του Ιεράρχη Φθιώτιδος, έδωσε εντολή στον Επίσκοπο Φωκίδος να χοροστατήσει στην νεκρώσιμη ακολουθία. Ενταφιάστηκε στη Λαμία, που υπήρξε η επισκοπική του έδρα για οκτώ χρόνια. Τα «Σαράντα» του Δεσπότη τελέστηκαν στην Παναγία στο Μαρούσι, παρουσία της συζύγου του αδελφού του Λεωνίδα, Ευαγγελινής. Σημειώνεται ότι ο Κωνσταντίνος Καλοζύμης είχε παντρευτεί ως νεαρός ιερέας, αλλά η γυναίκα του πέθανε πολύ νωρίς, το 1866, ενώ ο γιός του και μοναδικό παιδί που είχε αποκτήσει από το γάμο του πέθανε στη Γερμανία το 1888. Αναφέρεται ότι ο Ιεράρχης είχε αρκετά ανίψια, δέκα τρία στον αριθμό³².

³¹ Το 1899 με τη νέα εκκλησιαστική διαίρεση του Ελληνικού κράτους, που ορίστηκαν με νόμο 32 εκκλησιαστικές Επαρχίες, όλοι οι τότε Αρχιεπίσκοποι της Εκκλησίας τιτλοφορήθηκαν πλέον Επίσκοποι, πλην του Μητροπολίτη Αθηνών.

³² Γιώργου Πάλλη (έρευνα – παρουσίαση), «Ειδήσεις από το χθες», Ανασύρθηκε από το Διαδίκτυο στις 21 -6 - 2013. <http://www.amarysia.gr/news-archive/25438-2010-01-14-14-46-11.html>

Θεόφιλος Ιωάννου (1906 – 1913)³³

Μετά το θάνατο του Κωνσταντίνου Καλοζύμη ο επισκοπικός θρόνος της Φθιώτιδος περιέπεσε σε νέα χηρεία μέχρι τις 29 Νοεμβρίου 1906, οπότε ενθρονίστηκε Επίσκοπος ο ευρυμαθής Θεόφιλος Ιωάννου. Γεννήθηκε στα Καλάβρυτα, όπου έμαθε και τα πρώτα γράμματα. Σε πολύ νεαρά ηλικία ο Θεόφιλος γαλουχήθηκε στις αρχές του αυστηρού Χριστιανισμού στη Μονή του Γηροκομείου Πατρών. Το 1852 προσελήφθηκε υποδιάκονος του τότε Μητροπολίτη Αθηνών Θεοφίλου. Μετά την ολοκλήρωση των φιλολογικών και θεολογικών του σπουδών αφιερώθηκε στην υπηρεσία της Εκκλησίας και της ελληνικής παιδείας, καθώς βρίσκουμε αυτόν ιερέα που ευδόκιμα ποίμανε την Ελληνική Κοινότητα στη Βενετία, αργότερα Σχολάρχη Αιγίου και μετέπειτα καθηγητή των Γυμνασίων Πατρών, Δημητσάνης και Λευκάδος και στο τέλος του Ιδρύματος της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας.

Σημαντική υπήρξε η προσφορά του στην πατρίδα, όταν σε δύσκολους καιρούς με εντολή της Ιεράς Συνόδου μετέβη για να εγκαιτιάσει και να διευθύνει το νεοσύστατο τότε Ελληνικό Σχολείο της Ελληνικής Κοινότητας στη Σόφια. Επί δύο συνεχή έτη επιδόθηκε με αφοσίωση στην εκπλήρωση της εντολής αυτής, ώστε να θεωρηθεί από τους Βούλγαρους επικίνδυνος για τους σκοπούς τους και να επιδιωχτεί άμεσα η απέλασή του από εκεί. Ο Θεόφιλος δεν λιποψύχησε μπροστά στις απειλές και πιστός στο καθήκον

³³ Δημητρίου Νάτσιου, «Θεόφιλος Ιωάννου (1852 – 1913), ιεράρχης Φθιώτιδος», *Παιδεία και Λόγος* 4 (1977) 35 – 36.

που του ανατέθηκε, παρέμεινε προκαλώντας την οργή των Σλάβων του Αίμου και μόνο όταν κινδύνευσε επικίνδυνα πολιορκούμενος επί ένα δεκαήμερο στην Εκκλησία της Κοινότητας, δέχτηκε να φυγαδευτεί από τους Έλληνες πατριώτες. Επιστέγασμα όλων των πολυετών του μόχθων υπήρξε η αναρρίχηση του στο ανώτατο αξίωμα του Επισκόπου Φθιώτιδος, Λοκρίδος και Θαυμακού.

Κατά την περίοδο της αρχιερατείας του εκδιδόταν από την Επισκοπή Φθιώτιδος το φιλολογικοθρησκευτικό περιοδικό «Ο Διάκος». Γενικά η παραμονή του στην Επισκοπή συνδέεται με έργα ευποιΐας, διότι ο ίδιος δεν ήταν μόνο Ιεράρχης, αλλά και λόγιος. Ύστερα από επτά χρόνια αρχιερατείας, ο Θεόφιλος Ιωάννου, που προ πολλού έπασχε από διαβήτη, απεβίωσε και ενταφιάστηκε στη Λαμία, το Σεπτέμβριο του 1913³⁴. Μετά το θάνατο του Θεόφιλου Ιωάννου και για λίγο χρονικό διάστημα ο επισκοπικός θρόνος έμεινε σε χηρεία, για να ανέλθει τελικά ο Ιάκωβος Παπαϊωάννου.

³⁴ Κ. Μαυροειδή, «Πένθη. Θεόφιλος Ιωάννου», *Εφημ. «Σημαία»*, αρ. φύλλου 140 (Λαμία), 5 Σεπτεμβρίου 1913, σ. 3, 4. Βλ. Δημητρίου Θ. Νάτσιου και της Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός της Λαμίας «Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου» (1851 – 2002)*, Έκδοσις Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2003, σ. 65.

Ιάκωβος Παπαϊωάννου (1914 – 1932)

Διάδοχος του Θεόφιλου Ιωάννου στον επισκοπικό θρόνο της Φθιώτιδος τοποθετήθηκε ο Ιάκωβος Παπαϊωάννου, πρώην ιερέας των ανακτόρων, με καταγωγή από τη Δημητσάνα, όπως και ο προγενέστερός του Καλλίνικος Καστόρχης.

Όταν το 1922 με νόμο της Γ΄ Εθνοσυνέλευσης όλοι οι Επίσκοποι τιτλοφορήθηκαν Μητροπολίτες, οι Επισκοπές προήχθησαν σε Μητροπόλεις και συνεπώς και η Επισκοπή Φθιώτιδος έγινε Μητρόπολη και έτσι παραμένει μέχρι και σήμερα. Επομένως από το 1922 κι εφεξής ο Ιάκωβος έφερε τον τίτλο του Μητροπολίτη Φθιώτιδος. Ο Ιάκωβος Παπαϊωάννου αρχιεράτευσε στη Φθιώτιδα μέχρι τις 26 Ιουλίου 1932, οπότε υπέβαλε την παραίτησή του στην Ιερά Σύνοδο, για χάρη του ανεπιού του Θεόκλητου. Επειδή όμως δεν επρόκειτο να προτιμηθεί για τη χηρεύουσα θέση ο ανεπιός του Θεόκλητος, στις 5 Αυγούστου του ίδιου έτους, ο Ιάκωβος υπέβαλε αίτηση ανάκλησης που απορρίφθηκε. Κατά την περίοδο αρχιερατείας του, το 1915, εγκαινιάστηκε και ο Μητροπολιτικός Ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στο κέντρο της πόλης της Λαμίας.

Στις 6 Σεπτεμβρίου 1932 η Σύνοδος, μετά την κατάργηση της Επισκοπής Ναυπακτίας – Ευρυτανίας, προσάρτησε το Καρπενήσι και ορισμένες κοινότητες στη Μητρόπολη Φθιώτιδος και μετέθεσε σ' αυτή τον έως τότε Ναυπακτίας Αμβρόσιο Νικολαΐδη.

Αμβρόσιος Νικολαΐδης (1932 – 1958)³⁵

Ο Αμβρόσιος Νικολαΐδης, που διαδέχτηκε τον Ιάκωβο Παπαϊωάννου, γεννήθηκε στην Προύσα της Μικράς Ασίας το 1881. Καταγόταν από εύπορη οικογένεια. Παρακολούθησε τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης στην Κωνσταντινούπολη, από την οποία αποφοίτησε αριστούχος, αποκομίζοντας βαρύ θεολογικό εξοπλισμό. Το 1904 χειροτονήθηκε Διάκονος. Το 1905 προήχθη σε Αρχιδιάκονο του Κασανδρίας Ιωάννου. Από το 1906 μέχρι το 1911, μετά από προαγωγή του, διετέλεσε Πρωτοσύγκελλος του Επισκόπου Βέροιας και στη συνέχεια του Σερρών Αποστόλου. Το 1911 χειροτονήθηκε Επίσκοπος Χριστουπόλεως. Το 1914 εκλέχθηκε Μητροπολίτης Ναυπακτίας και Ευρυτανίας και παρέμεινε στη θέση αυτή μέχρι το 1932. Τότε κλήθηκε να αναλάβει Μητροπολίτης Φθιώτιδος. Η ενθρόνιση του νέου Μητροπολίτη Φθιώτιδος Αμβρόσιου Νικολαΐδη έγινε στις 30 Οκτωβρίου 1932, ημέρα Κυριακή³⁶.

³⁵ Πάνου Ι. Βασιλείου, «Αμβρόσιος Νικολαΐδης», *Θρησκευτική Ηθική Εγκυκλοπαίδεια* 2 (1963) 288 – 289. Αρχιμ. Αμβροσίου Αντωνάρα, *Σαράντα δημιουργικά χρόνια της Ιεράς Μονής Αγάθωνα Υπάτης (1952 – 1992)*, Υπάτη 1992, σ. 63.

³⁶ Εφημ. *Η Επαρχία*, αριθ. φύλλου 579, Λαμία, 1 Νοεμβρίου 1932, σ.1, όπου εμπεριέχεται το άρθρο «Η άφιξις του Μητροπολίτου μας κ. Αμβροσίου.- Η υποδοχή του υπό των αρχών και του λαού της Λαμίας», με λεπτομέρειες από την τελετή υποδοχής του Ιεράρχη στην πόλη της Λαμίας. Βλ. Δημ. Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός της Λαμίας «Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου» (1851 – 2002)*, ό.π., σ. 75.

Ο Αμβρόσιος ήταν άνθρωπος ευρείας θεολογικής, κλασικής και εγκυκλοπαιδικής μόρφωσης. Υπήρξε επίσης γλωσσομαθής, καθώς γνώριζε γαλλικά, αγγλικά, τουρκικά και αραβικά. Ανέπτυξε αξιόλογη εθνική δράση, ιδιαίτερα στη Βέροια, όπου έλαβε ενεργό μέρος στον αντάρτικο αγώνα. Το γεγονός ότι αναδείχθηκε ένας από τους κυριότερους συντελεστές του Μακεδονικού αγώνα, έγινε δύο φορές η αιτία δολοφονικής απόπειρας εναντίον του από τα όργανα του Νεοτουρκικού κομιτάτου στις Σέρρες, που απώτερος στόχος της ήταν να καμφθεί το ελληνικό στοιχείο. Στην πυρπόληση των Σερρών από τους Βούλγαρους διέτρεχε τους φλεγόμενους δρόμους ενθαρρύνοντας διαρκώς το ποίμνιό του³⁷. Από το 1914, ως Επίσκοπος Ναυπακτίας και στη συνέχεια Φθιώτιδος, συνέχισε τη θρησκευτική και πνευματική του δράση και επανειλημμένα ως Συνοδικός εργάστηκε ιδιαίτερα στην επιβολή του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος. Έλαβε μέρος ως εκπρόσωπος της Ελλάδας σε διεθνή εκκλησιαστικά και πολιτικά συνέδρια. Συγκεκριμένα αντιπροσώπευσε την Εκκλησία της Ελλάδος στα εκκλησιαστικά συνέδρια στη Λοζάνη το 1927, στο Παρίσι το 1928 και αργότερα στο Άμστερνταμ το 1948.

Το 1938, κατά την εκλογή Αρχιεπισκόπου Αθηνών, υποστήριξε τον τέως Μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρύσανθο και δημιούργησε μεγάλο εκκλησιαστικό πρόβλημα ακύρωσης εκλογής του εκλεγμένου οριακά Μητροπολίτη Κορινθίας Δαμασκηνού, που είχε λάβει μια επιπλέον ψήφο από τον «υπό καθαίρεση» Επίσκοπο Δρυϊνουπόλεως. Στην ενέργειά του εκείνη ακολούθησαν και άλλοι Μητροπολίτες, με συνέπεια να αλλάξει ο νόμος εκλογής Μητροπολιτών ορίζοντας μικρότερη επιτροπή, που ονομάστηκε «αριστίδην σύνοδος». Η εκλογή επαναλήφθηκε με αποτέλεσμα την τελική ανάδειξη του Χρύσανθου.

Στις 10 Ιουνίου του 1951, με τη συμπλήρωση 40 ετών αρχιερατείας, έγινε στη Λαμία μεγάλος εορτασμός, όπου ο Μητροπολίτης έτυχε θερμών και ειλικρινών εκδηλώσεων σεβασμού και εκτίμησης από μέρους του κλήρου και του λαού. Ο Αμβρόσιος έλαβε πολλά ανώτατα παράσημα ελληνικά και ξένα (είχε παρασημοφορηθεί από τρεις Βασιλείς) καθώς και πολλές διακρίσεις. Η μακρά του θητεία στον Μητροπολιτικό θρόνο της

³⁷ Ο.π. Ο Δήμαρχος Λαμίας Γεώργιος Πλατής (1929 – 1934) στην προσφώνησή του κατά την τελετή υποδοχής του νέου Μητροπολίτη Αμβροσίου, αναφέρει χαρακτηριστικά «...κατά την Βουλγαρικήν κατοχήν των Σερρών υπήρξατε το κέντρον πάσης φιλοπάτριδος ενεργείας και η ψυχή δια την διατήρησιν του εθνικού φρονήματος, εν μέσω διώξεων, πιέσεων και τρόμου. Εκ παραλλήλου η χριστιανική και κοινωνική σας εργασία εν Μακεδονία και Ναυπάκτω εκδηλωμένη κατά την ανάμixin της Εκκλησίας και παν έργον φιλανθρωπίας και κοινωνικής προνοίας τάσσει Υμάς δεδικοιολογημένως εις την πρώτην θέσιν των Ιεραρχών».

Φθιώτιδος συνδέεται με αξιόλογα έργα. Στα 1936 κτίσθηκε το Μητροπολιτικό μέγαρο επί της οδού Σκληβανιώτου στη Λαμία. Η προσπάθειά του όμως να ιδρύσει στην πόλη το Φιλολογικό Σύλλογο «Ο Δευκαλίων» δεν τελεσφόρησε, διότι το Πρωτοδικείο δεν ενέκρινε το καταστατικό, σύμφωνα με το οποίο θα προέδρευε ο ίδιος του Συλλόγου³⁸.

Απεβίωσε στην Αθήνα στις 28 – 11 – 1958 και για μια διετία η Μητρόπολη Φθιώτιδος παρέμεινε εν χηρεία. Τοποτηρητής της Μητρόπολης ήταν ο Ναυπακτίας Δαμασκηνός Κοτζιάς. Τον Αμβρόσιο διαδέχθηκε στο Μητροπολιτικό θρόνο ο Δαμασκηνός Παπαχρήστου.

³⁸ Βλ. Δημ. Θ. Νάτσιου, «Μητρόπολις και Μητροπολίται Φθιώτιδος 1820 – 1960», Εφημ. *Εθνικός Αγών*, αρ. φύλ. 2376, (Λαμία), Πέμπτη 2 Μαρτίου 1972.

Δαμασκηνός Παπαχρήστου (1960 – 1996)³⁹

Ο Δαμασκηνός Παπαχρήστου, που το κοσμικό του όνομα ήταν Νικόλαος Παπαχρήστου, υπήρξε ο έβδομος κατά σειρά Μητροπολίτης Φθιώτιδος και ο πρώτος Ρουμελιώτης. Γεννήθηκε στη Δορβιτσά Ναυπακτίας. Ο πατέρας του, Γιάννης Κων. Παπαχρήστου, κρεοπώλης στο επάγγελμα, έγινε Κοινοτάρχης, μετά την απόφαση της Κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου για κατάργηση των αποστεωμένων από κρατικές και κομματικές επεμβάσεις δήμων και ίδρυση κοινοτήτων, που νομοθετήθηκε το 1912 και υλοποιήθηκε το 1914. Υπήρξε ανεψιός του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, που ήταν αδελφός της μητέρας του Ουρανίας Παπανδρέου. Ο μικρός Νίκος βρήκε στο πρόσωπο τού θείου του τον σύμβουλο και τον προστάτη, που του άνοιξε ορίζοντες για ευρύτερη μόρφωση και αξιοζήλευτη σταδιοδρομία. Ο ίδιος ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, κάποια χρόνια νωρίτερα, είχε δεχθεί την προστασία του θείου του και αδελφού του πατέρα του, Ηγουμένου Χριστόφορου Παπανδρέου, που με την παρότρυνση και την καθοδήγηση τον βοήθησε να κατακτήσει ανώτερα εκκλησιαστικά

³⁹ Ιωάννου Χ. Κωνσταντινίδη, «Δαμασκηνός Παπαχρήστου», *Θρησκευτική Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, 4 (1964) 924 - 925. Νάτσιου Δημητρίου, «Η πρώτη δεκαετία (1960 – 1970) της ιεραρχίας του Μητροπολίτου Φθιώτιδος Δαμασκηνού», Εφημ. *Εθνικός Αγών*, αριθ. φύλ. 2208, (Λαμία), 18 Ιουνίου 1970. Αρχιμ. Αμβροσίου Αντωνάρα, *Σαράντα δημιουργικά χρόνια της Ιεράς Μονής Αγάθωνα Υπάτης (1952 – 1992)*, Υπάτη 1992, σ. 65.

αξιώματα⁴⁰. Μετά την Εκκλησιαστική Σχολή Κορίνθου, ο Δαμασκηνός Παπαχρήστου σπούδασε στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης, από την οποία αποφοίτησε το 1937. Χειροτονήθηκε Διάκονος και Πρεσβύτερος το 1946. Το ίδιο έτος υπηρέτησε ως Πρωτοσύγκελλος και Ιεροκήρυκας στη Μητρόπολη Ναυπακτίας και Ευρυτανίας. Το 1947 πήρε μετάθεση για την Αρχιεπισκοπή Αθηνών και τοποθετήθηκε Πρωθιερέας στον Ι. Ναό του Αγίου Βασιλείου Πολυγώνου. Το 1956 διορίστηκε Γραμματέας και το 1956 ανέλαβε τα καθήκοντα του Αρχιγραμματέα της Ιεράς Συνόδου. Στις 7 Μαΐου 1960 εκλέχθηκε Μητροπολίτης Φθιώτιδος. Στις 15 Μαΐου 1960 χειροτονήθηκε Μητροπολίτης και η ενθρόνισή του έγινε στις 26 Ιουνίου 1960, ημέρα Κυριακή⁴¹. Στα χρόνια που ακολούθησαν ποίμανε τη Μητρόπολη Φθιώτιδος κατά τρόπο χρηστό, επιδιόμενος σε έργα κοινωνικής ευποιΐας και πολιτιστικής ανάπτυξης. Το φιλανθρωπικό έργο του Ιεράρχη ήταν αξιόλογο καθώς περιλάμβανε την ίδρυση πολλών ευαγών ιδρυμάτων και πνευματικών κέντρων, τη δημιουργία εκκλησιαστικών σχολείων, τη λειτουργία Εκκλησιαστικών κατασκηνώσεων στο Καινούριο Λοκρίδος για τον παραθερισμό των άπορων παιδιών της περιοχής, την κατασκευή του Εκκλησιαστικού Γηροκομείου Λαμίας, τη χορήγηση υποτροφιών σε άπορους φοιτητές, τη σύσταση του «Φιλόπτωχου Ταμείου» για την οικονομική υποστήριξη των δυστυχούντων και την παροχή διευκολύνσεων ακόμα και στους παρεπιδημούντες, δηλαδή στους διερχόμενους πτωχούς. Κατά την περίοδο της ποιμαντορίας του ανακαινίσθηκαν και στελεχώθηκαν πολλά Μοναστήρια της Φθιώτιδος. Στις Μονές Αγάθωνος, Δαμάστας και Αμφίκλειας ανεγέρθηκαν καινούρια κτίρια, που προσέλκυαν τους πιστούς. Ο φιλόπρωπος αυτός Ιεράρχης αγωνίσθηκε για την ανύψωση του εφημεριακού κλήρου και την αναδιοργάνωση των ενοριών, που φρόντισε να τις επανδρώσει με άξιους πνευματικούς ποιμένες. Για την αναγνώριση των αγαθοεργιών του κατά τη διάρκεια της πολυετούς ποιμαντορικής του δράσης, το Σεπτέμβριο του 1995, το Δημοτικό Συμβούλιο Λαμίας τον ανακήρυξε Επίτιμο Δημότη και του απένειμε το χρυσό μετάλλιο της πόλης, ως ένδειξη τιμής και έκφραση ευγνωμοσύνης, απηχώντας και τα αισθήματα του Φθιωτικού λαού. Νωρίτερα, τον Ιούλιο του 1971, ο Σύλλογος Δορβιτσών τον ανακήρυξε

⁴⁰ Χαράλαμπος Χαραλαμπόπουλος (2011), *Ο Φθιώτιδος Δαμασκηνός (1914 – 1996)*, <https://parembasis.gr/index.php/el/menu-teyxos-181/957-2011-181-10> (Ανασύρθηκε από το Διαδίκτυο στις 12 – 12 – 2014).

⁴¹ Πολλές εφημερίδες της εποχής εκείνης, όπως ο *Εθνικός Αγών*, ο *Λαμιακός Τύπος*, η *Επαρχία*, η *Πρόσδος*, το *Νέον βήμα*, το φιλολογικό περιοδικό *Στερεολλαδική Εστία* κ.ά. δημοσίευσαν τον ενθρονιστήριο λόγο του νέου Μητροπολίτη Φθιώτιδος και λεπτομέρειες από την τελετή της ενθρόνισης.

Επίτιμο Πρόεδρό του σε μια σεμνή τελετή, σαν μια μικρή εκδήλωση τιμής και αναγνώρισης για τα πολλά κοινωφελή έργα που έκανε στη γενέτειρά του, από την οποία απομακρύνθηκε σωματικά, αλλά ποτέ δεν αποκόπηκε ψυχικά. Ο Δαμασκηνός άσκησε τα αρχιερατικά του καθήκοντα στη Φθιώτιδα επί 36 ολόκληρα χρόνια, μέχρι το θάνατό του στις 24 Μαΐου 1996. Στην πάνδημη κηδεία του ο φθιωτικός λαός αποχαιρέτησε το σεπτό ιεράρχη με αισθήματα αγάπης και ευγνωμοσύνης για το σημαντικό ανθρωπιστικό του έργο και γενικότερα την προσφορά του στην Εκκλησία της περιοχής.

Νικόλαος Προτοπαπάς (1996 - 2019)

Τον Δαμασκηνό Παπαχρήστου, όταν απεβίωσε, διαδέχτηκε ο σημερινός Μητροπολίτης Φθιώτιδος Σεβασμιώτατος κ.κ. Νικόλαος Προτοπαπάς, που γεννήθηκε το 1948 στην Πλατειά Τήνου⁴². Μετά την εγκύκλιο παιδεία ξεκίνησε τις θεολογικές του σπουδές, αρχικά στη Ριζάρειο Εκκλησιαστική Σχολή (Αθήνα) και στη συνέχεια στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (1968 - 1972). Αρίστευσε στην πρώτη και πήρε υποτροφία από το κληροδότημα των αδελφών Ριζαρών Μάνθου και Γεωργίου. Πρώτευσε στις εισαγωγικές εξετάσεις της δεύτερης και πήρε υποτροφία από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ). Αποφοίτησε από τη Θεολογική Σχολή με το βαθμό «Άριστα» το 1972. Στις 3 Δεκεμβρίου 1972 και σε ηλικία 24 ετών, ο Νικόλαος εκάρη μοναχός στην Ιερά Μονή Πεντέλης από το μακαριστό Μητροπολίτη Χαλκίδος κυρό Νικόλαο Σελέντη (†1975) και εγγράφηκε στο μοναχολόγιο της Ιεράς Μονής του Οσίου Δαβίδ του Γέροντος στις Ροβιές Ευβοίας. Στις 26 Ιουλίου 1973 στον Ιερό Ναό Αγίας Παρασκευής Χαλκίδας χειροτονήθηκε Διάκονος από τον ίδιο το Μητροπολίτη Χαλκίδος Νικόλαο, που καταγόταν επίσης από την Τήνο. Στη Μητρόπολη Χαλκίδος υπηρέτησε ως Αρχιδιάκονος, Ιεροκήρυκας και

⁴² Βλ. Δημητρίου Β. Γόνη, «Φθιώτιδος Νικόλαος», Ανάτυπο από το περιοδικό *Λοκρικά Χρονικά*, 3 (1997) 9 - 22.

Διευθυντής Νεότητας (1973 – 1975). Στις 23 Φεβρουαρίου 1975 χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος από τον αοίδιμο Μητροπολίτη Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου Δωρόθεο Στέκα (†2001) που του χορήγησε το οφίκιο του Αρχιμανδρίτη. Στην ιδιαίτερη πατρίδα του υπηρέτησε ως Καθηγητής της Εκκλησιαστικής Σχολής Τήνου (1975 – 1978), ως Διευθυντής του Πνευματικού Κέντρου και ως Ιεροκήρυκας του Πανελληνίου Ιερού Ιδρύματος της Ευαγγελίστριας Τήνου (1975 – 1984).

Πριν συμπληρώσει δεκαετή υπηρεσία στην γενέτειρά του, κλήθηκε από το μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης της Ελλάδος κ. Σεραφείμ Τίκα (†1998) να υπηρετήσει στην Ι. Αρχιεπισκοπή Αθηνών και τοποθετήθηκε στο μέγαρο της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών και γενικότερα στην Εκκλησία της Ελλάδος ο Νικόλαος πρόσφερε σημαντικό έργο στον ποιμαντικό και στο διοικητικό τομέα. Υπηρέτησε ως Πνευματικός και Ιεροκήρυκας στον Ιερό Ναό του Αγίου Ελευθερίου Πεδίου Άρεως (Γκύζη), όπου ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τα προβλήματα και τη διαπαιδαγώγηση των νέων. Στο διοικητικό τομέα πρόσφερε τις υπηρεσίες του ως Διευθυντής Υπηρεσιών της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος και ως Διευθυντής του Θεολογικού Οικοτροφείου στη Ζωοδόχο Πηγή Καρέα (1984 – 1996), καθώς επίσης και ως Γενικός Διευθυντής του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδος (1990 – 1996), που ανήκει στην Επικοινωνιακή και Μορφωτική Υπηρεσία της Ιεράς Συνόδου της.

Ο Αρχιμανδρίτης Νικόλαος Πρωτοπαπάς εκλέχθηκε Μητροπολίτης Φθιώτιδος την 1^η Οκτωβρίου 1996 από την Ιερά Σύνοδο της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, με συνυποψήφιους τους Αρχιμανδρίτες Αμβρόσιο Γιακαλή και Διονύσιο Μάνταλο⁴³. Χειροτονήθηκε την 6η Οκτωβρίου 1996, ημέρα Κυριακή, στον Ιερό Ναό του Αγίου Ελευθερίου Πεδίου Άρεως, όπου προΐστατο επί σειρά ετών, προεξάρχοντας κατά τη Θεία Λειτουργία του Μητροπολίτη Αλεξανδρουπόλεως Άνθιμου⁴⁴. Ενθρονίστηκε στο Μητροπολιτικό Ναό του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στη Λαμία την 17η Νοεμβρίου 1996. Στον ενθρονιστήριο λόγο του έθεσε τους στόχους της ποιμαντικής του διακονίας στη Μητρόπολη Φθιώτιδος και τόνισε την ανάγκη συστράτευσης ολόκληρου του πνευματικού δυναμικού της περιοχής για την επίτευξη των στόχων αυτών⁴⁵.

⁴³ Ευ. Π. Λέκκου, «Η εκλογή, χειροτονία και ενθρόνιση των Σεβ. Μητροπολιτών Καστορίας κ. Σεραφείμ, Φθιώτιδος κ. Νικολάου και Γυθείου – Οιτύλου κ. Χρυσοστόμου», *Εκκλησία* 73 (1996) 822.

⁴⁴ Ευ. Π. Λέκκου, *ό.π.*, σ. 830 – 833.

⁴⁵ Ευ. Π. Λέκκου, *ό.π.*, σ. 834 – 837, όπου δημοσιεύεται ολόκληρος ο ενθρονιστήριο λόγος του Μητροπολίτη Φθιώτιδος κ. Νικολάου.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος Νικόλαος είναι πολυγραφότατος. Έχει γράψει πολλά βιβλία και μελέτες εκκλησιαστικού, ιστορικού και λογοτεχνικού περιεχομένου, που συνιστούν έργα αξιόλογης δημιουργικής πνευματικής παραγωγής⁴⁶. Έχει δημοσιεύσει επίσης πολλά

⁴⁶ *Η Καταπολιανή της Τήνου*, Ιστορική Έρευνα, έκδοσις Πανελληνίου Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου, Τήνος 1973.

Πολυωνυμία του Θεού και των αγίων, έκδοσις Ιεράς Μονής Κεχροβουνίου Τήνου, Αθήνα 1976.

Ο τρισελεύθερος δούλος – Αγ. Ιωάννης ο Ρώσσος (βίος, εγκώμια), Αθήνα 1977.

Προσδοκώ ανάστασιν νεκρών, παρηγορητικοί λόγοι για τους πενθούντες, Αθήνα 1977.

Ιερά Μονή Αγίας Παρασκευής Τήνου, Αθήνα 1978.

Πρόλογος και βιογραφία εις την Ακολουθίαν του Οσίου Ιωάννου της Ρίλας Αλέξανδρου Μωραϊτίδου, Έκδοσις Ιεράς Μονής Κεχροβουνίου, Αθήνα 1980.

Το Μοναστήρι της Κυρά – Ξένης Πανόρμου Τήνου, Αθήνα 1980², Αθήνα 1980.

Η Παναγία της Τήνου, Ιστορία και Τέχνη, έκδοσις Γ', Αθήνα 1980, έκδοσις 2^η, Αθήνα 1982.

Κατάλογος ανεκδότων Ιστορικών Εγγράφων της Ιεράς Μονής Κεχροβουνίου Τήνου, Ανάτυπον εκ της «Θεολογίας», Αθήνα 1980.

Γρηγόριος Πλειαθός, Μητροπολίτης Χαλκίδος ο Τήνιος, Αθήνα 1981.

Οσιακό τέλος Ευπραξίας Βασιλικού, καθηγουμένης Ιεράς Μονής Κεχροβουνίου Τήνου, Αθήνα 1982.

Ποιμαντικές διαπιστώσεις από τη ζωή των προσκυνητών στην Παναγία της Τήνου, Ανάτυπον εκ του «Εφημερίου», Αθήνα 1982.

Το ιερό προσκύνημα της Ευαγγελιστρίας Τήνου και η ποιμαντική των προσκυνητών, Αθήνα 1982.

Ένας νέος εξομολογείται, εκδόσεις «Φωτοδότες», Αθήνα 1983.

Ιστορικά της Ιεράς Μονής Κεχροβουνίου Τήνου, έκδοσις Ιεράς Μονής Κεχροβουνίου, Αθήνα 1984.

Χαίρε Πάναγγε Μαρία, Αναφορά στην Εορτή Ιερού Ναού Εισοδίων της Θεοτόκου Τριποτάμου Τήνου, Αθήνα 1984.

Οσιακές μορφές του Κεχροβουνίου, Αθήνα 1984.

Άγιος Ιωάννης ο Ρώσσος, έκδοσις Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1985.

Διάλογος με ένα νέο, έκδοσις Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1985.

Ο Μητροπολίτης Κυκλάδων Δανιήλ Κοντούδης ο Χίος, Αθήνα 1986.

Ο Απόστολος Παύλος και το οικολογικό πρόβλημα, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήνα 1987.

Ο άγιος Ιερομάρτυς Ελευθέριος, Βίος – παρακλητικός κανών, έκδοσις Ιερού Ναού Αγίου Ελευθερίου Άρεως, Αθήνα 1987.

Εσιώπας δε Χριστέ, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήνα 1988.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία μας, εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 1988, Β' έκδ. 1996.

Εκκλησία και μάγια, εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1988, Β' έκδ. 1989, Γ' έκδ. 1989, Δ' έκδ. 1990, Ε' έκδ. 1993, Στ' έκδ. 1994, Ζ' έκδ. 1997.

Αποστολική Διακονία, πενήντα χρόνια (1936 – 1986), εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας.

Νενίκηνται της φύσεως οι όροι εν σοι Παρθένε Άχραντε, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήναι 1989.

Αντίλαλοι από το Τεριρέμ των Αγγέλων (εντυπώσεις από το προσκύνημα του Θεολογικού Οικοτροφείου της Αποστολικής Διακονίας στο Άγιον Όρος), Αθήναι 1990, Β΄ έκδ. 1994.

Οι εμφανίσεις της Παναγίας, μύθος ή πραγματικότητα, εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, Αθήναι 1990, Β΄ έκδ. 1994, Γ΄ έκδ. 1997, Δ΄ έκδ. 1999.

Εις την Θεοτόκον δακρύουσαν, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήναι 1991.

Ο λαλών, Εκκλησίαν οικοδομεί, Απολογισμός του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 1991.

Η τορπίλη που λάβωσε την Παναγία, 50 χρόνια «Ελλη», 1940 – 1990, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήνα 1991.

Εις επίγνωσιν Θεού, Κυριακοδρόμιον, εκδόσεις της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι 1991, Β΄ έκδ. 1999 .

Προτάσεις δια το μέλλον της Ριζαρίου Σχολής, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήναι 1991.

Ήχος ευμελής, Απολογισμός 1991 του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήνα 1994.

Οι Άγιοι της Μικρασιατικής Καταστροφής, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήναι 1992.

Ο νέος άγιος της Εκκλησίας μας Ιερέυς Νικόλαος Πλανάς, εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, Αθήναι 1993.

Εκκλησιαστική Ραδιοφωνία – Τηλεόραση, από την αλλοτρίωση στην ελευθερία της επικοινωνίας, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήνα 1993.

Η εκλογή και χειροτονία του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κυρηναίας κ. Παύλου, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήναι 1994.

Ανάσα ζωής, εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1994.

Άναγνον φίλημα, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήνα 1995.

Γυνή περιβεβλημένη τον ήλιον, η Θεοτόκος στην Αποκάλυψη, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήνα 1995.

Πορεία αυτοκρινόμενη, προσεγγίζοντας την πραγματικότητα με αισιοδοξία, εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1996.

Έχοντες μόρφωσιν ευσεβείας, εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1996.

Τα εγκαίνια του Μητροπολιτικού Συγκροτήματος Ποιμαντικής Διακονίας της Ιεράς Μητροπόλεως Μεσογαίας και Λαυρεωτικής, Ανάτυπον εκ του περιοδικού «Εκκλησία», Αθήνα 1996.

Το χωριό «Πλατεία» της Τήνου, έκδ. Εταιρείας Τηνιακών Μελετών, Αθήνα 1997.

Πορεία αυτοκρινόμενη, 150 κείμενα αυτογνωσίας, Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Αθήνα 1997.

Το Εκκλησιαστικό Ραδιόφωνο, Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2000.

άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά. Στα πονήματά του διαφαίνεται το

Παναγία Θεοτόκος, στη Θεολογία, ζωή και παράδοση της Εκκλησίας μας, Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2000.

Νικόλαος Σελέντης, Μητροπολίτης Χαλκίδος, Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Α' έκδ. Αθήνα 2000, Β' έκδ. 2011.

Ποιμαντικοί Βηματισμοί 5 χρόνια, Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2002.

Ευθανασία, έγκλημα ή ευεργεσία; Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2003.

Η αγία Εικόνα Χαρακτήρ της σωματώσεως Χριστού, Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2003.

Ο Άγιος Νεκτάριος Επίσκοπος Πενταπόλεως, Ιεροκήρυκας Φθιώτιδος (1893 – 1894), Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2003.

Ιστορικά Εκκλησιαστικά Μνημεία της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2004.

Χριστιανικές εορτές και σύγχρονη κοινωνία, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2006.

Η Παναγία της Τήνου, Εκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2007.

Ευόδες βλάστημα της Τήνου, Ο Μητροπολίτης Χαλκίδος Νικόλαος, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2007.

Μνημεία λαϊκής ευσέβειας. Τα προσκνητάρια των δρόμων της Φθιώτιδος, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2007.

Αφιέρωματα – Δημοσιεύματα στην Παναγία της Τήνου, Ιερά Μητρόπολις Φθιώτιδος, Λαμία 2008.

Εις προκοπήν του Ευαγγελίου, 2η πενταετία, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2008.

Θεοτόκος, Ευαγγέλιον χαράς, Έκδ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2008.

Κήρυγμα και ευχαριστία, Συλλογικό Έργο, Εκδ. Αρμός (2009).

Η θαυμαστώσ ανακαλυφθεῖσα ἐκκλησία τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ Λοκρίδος, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2009.

Ο Αθηνών Ιερόνυμος ο Α', ο Αρχιεπίσκοπος που έγινε εφημέριος, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2010.

Η εμφάνιση και η συμπεριφορά του Ιερού Κλήρου σήμερα, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2010.

Ενδογενή και εξωγενή προβλήματα της Ιερατικής Διακονίας στη σημερινή κοινωνία, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2010.

Σχέσεις Ιερῶς Νήσου Τήνου καί Αγίου Ὁρους, Εκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2010.

Θεομητορικά Νεύματα, Έκδοσις της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2013.

ΕΙΣ ΤΑ ΑΓΙΑ ΠΑΘΗ – 20 ομιλίες της Αγία Παρασκευής, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2013.

Η Παναγία της Τήνου, Ιστορία και Τέχνη, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2017.

ενδιαφέρον του για την Εκκλησιαστική Ιστορία γενικότερα. Αρκετά από αυτά αναφέρονται στην ιστορία της Μητρόπολης Φθιώτιδας. Σπουδαίο θεωρείται το πόνημα με τίτλο: «Συνοπτική ιστορία του Θεολογικού Οικοτροφείου της Αποστολικής Διακονίας» (Αθήναι 1986), μια συγκροτημένη συλλογή στοιχείων που αφορούν στην ιστορική διαδρομή του Θεολογικού Οικοτροφείου από την ίδρυσή του μέχρι το έτος 1986.

Ως Ιεράρχης της Ι. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, ο Νικόλαος ασκεί αξιόλογο έργο στους τομείς της λατρευτικής, μοναχικής, ποιμαντικής, φιλανθρωπικής και κοινωνικής ζωής, συνεχίζοντας την παράδοση των προκατόχων του και δίνοντας μια νέα ώθηση στο Εκκλησιαστικά δρώμενα. Στους χαλεπούς αυτούς καιρούς που η πατρίδα μας και ο λαός της βιώνουν μια επαχθέστατη οικονομική κρίση, η συνεισφορά του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η φροντίδα του και το ενδιαφέρον του έχουν στραφεί σε δραστηριότητες κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης, που έχουν στόχο να ανακουφίσουν το δυστυχισμένο, το φτωχό, τον πονεμένο, τον άνεργο άνθρωπο της περιοχής. Στα πλαίσια της φιλανθρωπικής διακονίας μεριμνά στην περιφέρεια ευθύνης του να λειτουργούν κέντρα αγάπης και γηροκομεία, να ενισχύονται οικονομικά άπορες οικογένειες μέσω των ενοριακών φιλόπτωχων ταμείων, να διανέμονται τρόφιμα σε φτωχούς, να χορηγούνται υποτροφίες και οικονομική βοήθεια σε φοιτητές, να προικοδοτούνται άπορες κορασίδες, να υπάρχει τράπεζα αίματος της Ι. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, αλλά και εθελοντική ομάδα Διακονίας ασθενών για φροντίδα και στήριξη ασθενών στο Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο Λαμίας, να υφίσταται γραφείο συμπαράστασης πολυτέκνων ιερέων και γενικότερα να αναλαμβάνονται πλείστες δραστηριότητες κοινωνικής αλληλεγγύης, αναδεικνύοντας το ρόλο της Εκκλησίας σε πρωταγωνιστικό σε όλες τις πτυχές της σύγχρονης ζωής της πόλης.

Στις 27 – 07 – 2019 ο Ποιμενάρχης υπέστη ξαφνικά καρδιακή ανακοπή ενώ βρισκόταν στο σπίτι του και μεταφέρθηκε εσπευσμένα με ασθενοφόρο στο Νοσοκομείο Λαμίας, όπου κατέληξε σε ηλικία 71 ετών παρά τις απέλπιδες προσπάθειες των γιατρών να τον κρατήσουν στη ζωή. Η αναγγελία της κοίμησής του σκόρπισε απέραντη θλίψη στη Φθιώτιδα και στους κόλπους της Ελλαδικής Εκκλησίας. Το σκήνωμα του μακαριστού Μητροπολίτη Φθιώτιδος τέθηκε σε λαϊκό προσκύνημα στον μητροπολιτικό ναό του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στην πλατεία Ελευθερίας Λαμίας. Στην εξόδιο ακολουθία, που ακολούθησε μετά από δύο ιερές αγρυπνίες, χοροστάτησε ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Ιερώνυμος με μία πλειάδα ιεραρχών στις 11:00 της 30ής - 7 - 2019. Κατά την πάνω από δύο δεκαετίες διάρκεια της ποιμαντορίας του στην τοπική εκκλησία, ο μακαριστός

Νικόλαος άφησε πίσω του ένα σημαντικό κοινωνικό, πνευματικό έργο και φιλανθρωπικό έργο. Στη συνέχεια τοποτηρητής της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδας αναλαμβάνει ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Ιγνάτιος.

Συμεών Βολιώτης

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Συμεών (κατά κόσμο Ιωάννης Βολιώτης)⁴⁷, που διαδέχθηκε τον μακαριστό Μητροπολίτη Νικόλαο, γεννήθηκε στην Κοζάνη στις 9 Μαΐου 1977. Ο πατέρας του καταγόταν από το χωριό Ασπρόγεια του νομού Φλωρίνης και η μητέρα του από την Καστοριά, όπου μεγάλωσε και περάτωσε τις βασικές σπουδές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Είναι απόγονος αγωνιστών του Μακεδονικού Αγώνα.

Απόφοιτος του Τμήματος Νομικής και του Τμήματος Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1995 – 2002), απέκτησε μεταπτυχιακὸ δίπλωμα ειδίκευσης στο Εκκλησιαστικό Δίκαιο από τον Τομέα Ιστορίας, Φιλοσοφίας και Κοινωνιολογίας του Δικαίου της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ με βαθμὸ «Άριστα» (2002). Υπήρξε μαθητὴς του μακαριστοῦ Καθηγητοῦ του Εκκλησιαστικοῦ Δικαίου Χαράλαμπου Παπαστάθη. Το 2002 ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος Θεολογίας ως υποψήφιος Διδάκτωρ στον Τομέα Δογματικῆς Θεολογίας στο

⁴⁷ Βλ. Βιογραφικό του Σεβ. Μητροπολίτη Φθιώτιδος στην ιστοσελίδα: Ιερά Μητρόπολις Φθιώτιδος, *Μητροπολίτης*, <http://www.imfth.gr/content/mitropolitis>. «Ιερά Μητρόπολη Φθιώτιδος». *Εκκλησία της Ελλάδος*. Αρχειοθετήθηκε από το πρωτότυπο στις 17 Οκτωβρίου 2019. Ανακτήθηκε στις 21 Μαρτίου 2020.

γνωστικό αντικείμενο Ιστορία της Φιλοσοφίας. Κατέχει πτυχία γλωσσομάθειας για την αγγλική και τη γερμανική γλώσσα, τιμητικά διπλώματα στη βυζαντινή εκκλησιαστική μουσική από το «Αριάνειον Ωδείον» και το Εκκλησιαστικό Ίδρυμα Βυζαντινής και Παραδοσιακής Μουσικής της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, καθώς και το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Κατάρτισης στους Υπολογιστές – (ECDL). Υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία ως έφεδρος υπαξιωματικός στο Σώμα Υλικού Πολέμου.

Εντάχθηκε στον Ιερό Κλήρο το 2001, όταν χειροτονήθηκε Αναγνώστης. Εκάφη μοναχός τον Αύγουστο του 2002, λαμβάνοντας το όνομα Συμεών προς τιμήν του Οσίου Συμεών του Νέου Θεολόγου (εορτή: 12 Οκτωβρίου), από τον Μητροπολίτη Καστορίας κ. Σεραφείμ στη Μονή Αγίων Αναργύρων Μελισσοτόπου της Ιεράς Μητροπόλεως Καστορίας, όπου και εγκαταβίωσε έως το 2011. Στη συνέχεια εντάχθηκε στο δυναμικό της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, ως Μοναχός. Χειροτονήθηκε Διάκονος (29 – 10 – 2011) από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καστορίας Σεραφείμ, στην Ιερά Μονή Ασωμάτων Πετράκη και Πρεσβύτερος (30 – 10 – 2011) από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Ιερώνυμο στην Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου Μαζαράκι Βαγίων Βοιωτίας. Στις 15 Μαρτίου 2012 έλαβε το οφίκιο του Αρχιμανδρίτη και χειροθετήθηκε Πνευματικός. Επίσης, το 2011 διορίστηκε από τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης της Ελλάδος κ. Ιερώνυμο στην Α΄ Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Μεριμνης της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και μέχρι το 2014 υπηρέτησε ως Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών και Υπεύθυνος του Ιδιαιτέρου Γραφείου της Ιεράς Πρωτοσυγκελλίας. Το 2012, έλαβε το οφίκιο του Αρχιμανδρίτη και χειροθετήθηκε Πνευματικός, από τον Μητροπολίτη Καστορίας Σεραφείμ. Με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος διετέλεσε Πρωτοσύγκελλος και Γενικός Διευθυντής των Υπηρεσιών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών από το 2014 έως το 2019. Από το 2011 έως το 2018 υπηρέτησε ως Εφημέριος και Πρόεδρος της Διαχειριστικής Επιτροπής του Ιερού Παρεκκλησίου του Αγίου Φανουρίου Ιλίου του Εκκλησιαστικού Ορφανοτροφείου Βουλιαγμένης, Συγχρόνως διορίστηκε και πρόεδρος του Ιερού Ναού της Αγίας Τριάδας της οδού Φιλελλήνων.

Ταυτόχρονα, με απόφαση του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου και την άδεια του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θηβών και Λεβαδείας κ. Γεωργίου, υπηρέτησε από το 2011 έως το 2018 ως πνευματικός υπεύθυνος στο Κέντρο Εκκλησιαστικής Διακονίας Οиноφύτων, όπου ασχολήθηκε με το έργο της κατήχησης παιδιών

και εφήβων. Με αποφάσεις του Μακαριωτάτου ορίσθηκε υπεύθυνος και επόπτης των Ιερών Μονών και των Ησυχαστηρίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, καθώς και των Ιερών της Παρεκκλησίων. Από το 2011 έθεσε σε λειτουργία το πρόγραμμα «Μυσταγωγικοί Περίπατοι στην Βυζαντινή Αθήνα».

Στις 7 Φεβρουαρίου 2018, μετά από πρόταση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. Ιερωνύμου Β΄, εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος με 65 ψήφους Βοηθός Επίσκοπος της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (του άρθρου 13 του Ν. 1951/1991) ο Αρχιμανδρίτης Συμεών Βολιώτης υπό τον τίτλο της πάλαι ποτέ διαλάμψασας ιστορικής Επισκοπής Θεσπιών⁴⁸. Χειροτονήθηκε Επίσκοπος από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Ιερώνυμο Β΄, συμπαραστάμενου από 36 Μητροπολίτες και Επισκόπους της Εκκλησίας της Ελλάδος, του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και της Εκκλησίας Κρήτης στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών «Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ», την Κυριακή 11 Φεβρουαρίου 2018.

Ως νόμιμος αναπληρωτής του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου προήδρευσε και μετείχε ως μέλος σε πλήθος συλλογικών διοικητικών οργάνων διαφόρων εκκλησιαστικών Νομικών Προσώπων Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου και Φιλανθρωπικών Οργανισμών με σημαντικότερο το Μητροπολιτικό Συμβούλιο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, ενώ τυγχάνει Αντιπρόεδρος του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου, του Ιδρύματος Νεότητας, του Ιδρύματος «ΚΟΚΚΟΡΗ», του νεοσύστατου Κέντρου Παιδείας, Πολιτισμού και Εθελοντισμού της Ι. Αρχιεπισκοπής και άλλων Ιδρυμάτων. Επίσης, αναπληρώνει τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο και προεδρεύει και σε άλλα κοινωφελή Ιδρύματα όπως το Φιλανθρωπικό Ίδρυμα «Προστασία Μητρικών Έργων Σταμάτη και Ελένης Βαφειαδάκη», ενώ συγχρόνως κατέχει τη θέση του Αντιπροέδρου και Γενικού Διευθυντή στην Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία «Εκκλησιαστική Μέριμνα»⁴⁹. Επίσης, διετέλεσε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Φιλανθρωπικού Οργανισμού «ΑΠΟΣΤΟΛΗ» και Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της,

⁴⁸ Θεοχάρη Γ., «Η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος εξέλεξε σήμερα ως βοηθό Επίσκοπο τον Πρωτοσύγκελλο της Αρχιεπισκοπής, Αρχιμανδρίτη Συμεών Βολιώτη», Βήμα Ορθοδοξίας, <https://www.vimaorthodoxias.gr/ekklisia-tis-ellados/o-archimandritis-symeon-voliotis-exelegi-episkopos-thespion/> Ανακτήθηκε στις 07 – 02 – 2018.

⁴⁹ «Πρώτη Συνεδρία της Συγκλήσεως της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος», *Ιερά Μητρόπολις Αργολίδος*, ανακτήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2018.

ενώ είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Συμμετέχει ως εισηγητής σε εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιδρύματος Ποιμαντικής Επιμόρφωσης με έμφαση στο μυστήριο της εξομολόγησης και στην προετοιμασία των υποψηφίων κληρικών. Έχει εκφωνήσει πλήθος ομιλιών σε Ναούς και εκδηλώσεις της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών και άλλων Ιερών Μητροπόλεων κατόπιν προσκλήσεων των οικείων Ιεραρχών, έχει συμμετάσχει σε διάφορες επιτροπές, ενώ έχει συνοδεύσει τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο σε διάφορες αποστολές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Στις 29 Ιουνίου 2016, εκφώνησε από τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης, τον αρχαίο Άρειο Πάγο στην Πνύκα, ομιλία με θέμα: «Άγιος Απόστολος Παύλος: Απόστολος των εθνών και όχι των εθνικισμών». Έχει λάβει πολλές και διάφορες τιμητικές διακρίσεις από κρατικούς, αυτοδιοικητικούς και ιδιωτικούς φορείς.

Στις 11 Οκτωβρίου 2019 εκλέχθηκε από τη Σεπτή Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος Μητροπολίτης Φθιώτιδος με 62 ψήφους (επί συνόλου 79. Αμέσως μετά την εκλογή, υπέβαλε την παραίτησή του από τη θέση του Πρωτοσυγγέλλου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Η ενθρόνισή του έγινε στη Λαμία στις 16 Νοεμβρίου 2019. Έκτοτε, ως Μητροπολίτης Φθιώτιδος, είναι Πρόεδρος του Μητροπολιτικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, των Διοικητικών Συμβουλίων του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου και όλων των εκκλησιαστικών Ν.Π.Ι.Δ. της Ι. Μητροπόλεως. Προεδρεύει, επίσης, σε πλήθος κοινωφελών ιδρυμάτων, καθώς και στη Σχολική Εφορεία της ιστορικής Εκκλησιαστικής Σχολής Λαμίας.

Από την ανάληψη των καθηκόντων του ως Μητροπολίτης Φθιώτιδος επιδόθηκε σε ένα πλούσιο φιλανθρωπικό και κοινωνικό έργο. Δημιούργησε στη Νέα Άμπλιανη Λαμίας στο Πνευματικό και Διοικητικό Κέντρο της Ιεράς Μητροπόλεως την «Πτέρυγα Μακαριστού Μητροπολίτου Νικολάου Πρωτοπαπά», ίδρυσε το Ωδείο της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος με την επωνυμία «ΓΕΡΜΑΝΟΣ ο ΜΕΛΩΔΟΣ» και τα νέα του παραρτήματα στην Αταλάντη και στην Ομβριακή, έκανε το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιού (ΚΔΑΠ) «ΑΓΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ» σε συνεργασία με την «ΑΠΟΣΤΟΛΗ» της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, που εγκαινιάστηκε στις 18 Οκτωβρίου 2020 από τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο, ο οποίος προέστη ως Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά την ημέρα της τοπικής θρησκευτικής εορτής του Πολιούχου Ευαγγελιστή Λουκά της Λαμίας και συγχρόνως επέτειο της Απελευθέρωσης της πόλης.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Συμεών, επίσης, μετέφερε τις κοινωνικές υπηρεσίες της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος σε νέες εγκαταστάσεις που διέθεταν προσβασιμότητα για άτομα με ειδικές ανάγκες, δημιούργησε την «Τράπεζα Επισήμων Συνεστιάσεων - Μουσείο Χαλκού» της Ι. Μητροπόλεως, τον Ξενώνα Φιλοξενίας Κληρικών και τον Ξενώνα Φιλοξενίας «ΑΓΑΠΗΣ ΕΣΤΙΑ», αναβάθμισε τις εγκαταστάσεις του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Ι. Μητροπόλεως (89,4 Fm) και τον εμπλούτισε με νέο ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό για την ύπαρξη δυνατότητας ηχογραφήσεων και διαδικτυακών τηλεοπτικών εκπομπών, ενώ ανακαίνισε διαμερίσματα και προέβη στον πλήρη εξοπλισμό τους, τα οποία παραχώρησε προς χρήση δωρεάν σε φοιτητές από άλλες πόλεις, με βάση κοινωνικά και εισοδηματικά κριτήρια. Ανέπτυξε σε συνεργασία με άλλους φορείς ειδικά προγράμματα για τη στήριξη των ευπαθών ομάδων πληθυσμού, όπως το πρόγραμμα «Μαζί όπου υπάρχει ανάγκη», το πρόγραμμα «Συν-ένωσις», το πρόγραμμα «Ελπίδα» και το πρόγραμμα χρηματικών βραβείων αριστούχων μαθητών και μαθητριών «Ευάγγελος Σπανός». Στις νέες εγκαταστάσεις του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου δημιούργησε «Το Αποθετήριο της αγάπης», ένα πρότυπο Κέντρο Αποθήκευσης και Διανομής - Logistic Center με τράπεζα τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης, ιματιοθήκη, συσκευαστήριο δεμάτων κ.ά.

Στον τομέα της διοικητικής μέριμνας ο Μητροπολίτης Συμεών, αφού εξέδωσε τον *Κανονισμό συστάσεως και διαρθρώσεως υπηρεσιών και θέσεων του Ν.Π.Δ.Δ. της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος* και τον *Κανονισμό εκμισθώσεως, εκποιήσεως και εν γένει αξιοποιήσεως της εκκλησιαστικής περιουσίας της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδας*, στελέχωσε το Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών και Ψηφιακών Εφαρμογών, τη Νομική Υπηρεσία, καθώς και άλλες νέες υπηρεσίες. Επίσης, συγκρότησε και στελέχωσε την Υπηρεσία Κοιμητηριακών Ναών (μη ενοριακών), ίδρυσε το Γραφείο Συντονισμού Θείου Κηρύγματος και Αντιμετώπισης Αιρέσεων και οργάνωσε το Ιστορικό Αρχείο της Μητροπόλεως για τη διαφύλαξη και αξιοποίηση του ιστορικού εκκλησιαστικού υλικού, που η Φθιώτιδα με την τόσο μεγάλη εκκλησιαστική ιστορία διαθέτει.

Ένα σημαντικό έργο του είναι η επαναλειτουργία του Ιδρύματος Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Ιεράς Μητροπόλεως που έθεσε σε συνεργασία με το Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών και σκοπό τη διεξαγωγή επιμορφωτικών προγραμμάτων για μέλη του Ιερού κλήρου και λαϊκά στελέχη της Μητρόπολης. Η επίσημη έναρξη της επαναλειτουργίας πραγματοποιήθηκε στις 11 Οκτωβρίου και κατά τη χρονική περίοδο 2021 – 22 διοργανώθηκαν δυο (2) ιερατικά συνέδρια, δεκατέσσερις (14) περιφερειακές ιερατικές

συνάξεις και 1 παμμαοναστική σύναξη. Επίσης, διοργάνωσε και υλοποίησε, παρά τις δύσκολες υγειονομικές συνθήκες λόγω της πανδημίας, πολλές επετειακές εκδηλώσεις για την συμπλήρωση 200 ετών από την Επανάσταση του 1821, όπως ένα διεθνές και ένα πανελλήνιο Συνέδριο, ημερίδες και εσπερίδες, μαθητικούς διαγωνισμούς και πολιτιστικά δρώμενα. Από το σχολικό έτος 2021-2022 πραγματοποιείται η αναβάθμιση της Εκκλησιαστικής Σχολής Λαμίας σε Πρότυπο Εκκλησιαστικό Σχολείο και με απόφαση του Σεβασμιωτάτου δίνεται η δυνατότητα φοίτησης και κοριτσιών, ενώ ο Ξενώνας Φιλοξενίας - Οικοτροφείο της Μαθητικής Εκκλησιαστικής Εστίας περιέρχεται στην διοίκηση της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος. Καθιέρωσε την εβδομαδιαία κατηχητική σύναξη στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, κάθε απόγευμα Σαββάτου μετά τον Εσπερινό, που φέρει τον τίτλο «Αύριο είναι Κυριακή», ενώ πολλές κατηχητικές συνάξεις πραγματοποιούνται σε διάφορα σημεία της Μητροπόλεως τα απογεύματα της Τετάρτης.

Επάνδρωσε την Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος (Αγίου Βλασίου) Στυλίδας, της οποίας ανακαινίστηκε ο Ξενώνας φιλοξενίας, ο περιβάλλων χώρος και το Αρχονταρίκι. Συγχρόνως, επάνδρωσε δύο νέες Μονές στην ορεινή δυτική Φθιώτιδα: την υπό ίδρυση Ιερά Μονή Αγίου Αθανασίου Περιβλέπτου με ανδρική αδελφότητα και την υπό επανασύσταση Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Παλαιοχωρίου με γυναικεία αδελφότητα. Επίσης, συνέχισε τις εργασίες ανέγερσης του Ιερού Ναού του Οσίου Παΐσιου του Αγιορείτου στη Μακρακώμη. Υπέγραψε ακόμα Προγραμματική Σύμβαση με το Γενικό Νοσοκομείο Λαμίας για την αποκατάσταση του Ιερού Ναού του Αγίου Νεκταρίου του Νοσοκομείου, αποπεράτωσε τον Ιερό Ναό της Αγίας Ερμιόνης στο Εκκλησιαστικό Γηροκομείο Στυλίδας και αναβάθμισε τις κύριες εγκαταστάσεις και τον ξενοδοχειακό εξοπλισμό του Κατασκηνωτικού Κέντρου της Μητροπόλεως, στην Αγία Αικατερίνη στο Καινούργιο Λοκρίδας. Τον Οκτώβριο του 2021, οργάνωσε τον 1ο Παμφθιωτικό Εορτασμό του Πολιούχου Αγίου Λουκά με τίτλο: «Λιτανεύοντας τον Ευαγγελιστή της χαράς», που εφεξής θα εορτάζεται κάθε Οκτώβριο σε όλη την περιοχή της Φθιώτιδας.

Χειροτονεί κληρικούς, εγκαινιάζει ναούς και περιοδεύει διαρκώς λειτουργώντας και κηρύττοντας σε όλη την έκταση της εδαφικής δικαιοδοσίας της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος. Από το 2021 διορίστηκε με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος Πρόεδρος της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Θείας και Πολιτικής Οικονομίας και Οικολογίας. Στις 26 – 01 – 2022 επισκέφθηκε το Φανάρι και συναντήθηκε με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαθρολομαίο. Ο ιεράρχης, που έγινε δεκτός με θερμή και εγκαρδιότητα από τον Παναγιώτατο, συνοδευόταν από τον

Πρωτοσύγκελλό του, αρχιμανδρίτη Εφραίμ Τριανταφυλλόπουλο και τον ηγούμενο της μονής Αγάθωνος, αρχιμανδρίτη Γερμανό Γιαντσίδη⁵⁰.

⁵⁰ INFO ORTHODOXIA (2022), *Με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο συναντήθηκε στο Φανάρι, ο μητροπολίτης Φθιώτιδος*, <https://orthodoxia.info/news/ton-oikoumeniko-patriarchi-vartholo/> (Ανασύρθηκε από το Διαδίκτυο στις 08 Φεβρουαρίου 2022).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

Βιβλιογραφία

Ανδριτσοπούλου Μ.Ε., *Μονή Αγάθωνος Υπάτης Φθιώτιδας: Κοινωνική, πολιτιστική και εκπαιδευτική παρουσία*, Διδακτορική Διατριβή, ΕΙΕ/ΕΚΤ, Αθήνα 2011.

Αντωνάρας Αμβρ. (Αρχιμ.), *Σαράντα δημιουργικά χρόνια της Ιεράς Μονής Αγάθωνα Υπάτης (1952 – 1992)*, Υπάτη 1992.

Αντωνιάδης Χρ. (Αρχιμ.), «Καλλίνικος Καστόρχης», *‘Ι. Σύνδεσμος’*, 6 (1913) αριθ. φύλ. 194, 1η Ιανουαρίου 1913.

Ανώνυμος, «Νεκρολογία Καλλινίκου Καστόρχη», *Φάρος της Όθρυος* 22 (1877), 20 Αυγούστου 1877.

Ανώνυμος, *Τα της εκφοράς και ταφής του εν μακαρία τη λήξει αρχιεπισκόπου Φθιώτιδος και Λοκρίδας Καλλινίκου Καστόρχη και οι εις αυτόν εκφωνηθέντες λόγοι (υπό του ιεροκήρυκος Χριστοφόρου Σταματιάδου και του βουλευτού της Αττικής Τιμολέοντος Φιλήμονος)*, Αθήνησιν 1877.

Ατέσης Β.Γ., *Επισκοπικοί κατάλογοι της Εκκλησίας της Ελλάδος απ’ αρχής μέχρι σήμερα*, Ανατύπωση εκ του Εκκλησιαστικού Φάρου, Τ. ΝΣΤ’ και ΝΖ’ (1974 & 1975), εν Αθήναις 1975.

Ατέσης Γ.Β., *Επίτομος Επισκοπική Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος από του 1833 μέχρι σήμερα*, Βιβλιοπωλείον Αθανασίου Θ. Πούντζα, 1948 – 1969.

Βασιλείου Π.Ι., «Αμβρόσιος Νικολαΐδης», *Θρησκευτική Ηθική Εγκυκλοπαίδεια* 2 (1963) 288 – 289.

Βορτσέλας Ι.Γ., *‘Φθιώτις’ η προς Νότον της Όθρυος, ήτοι απάνθισμα ιστορικών και γεωγραφικών ειδήσεων από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ’ ημάς*, Εκ των Τυπογραφικών καταστημάτων «Αυγής», Εν Αθήναις 1907 (Επανεκδόσεις του αρχετύπου και προσθήκαι, Εκδόσεις Κασταλία).

Γόνης Δ.Β., «Σύντομο Διάγραμμα της Εκκλησιαστικής Ιστορίας της Φθιώτιδας», στο: *Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Εκκλησιαστικά Κειμήλια της Φθιώτιδος*, Εκδ. Δημοτικής Πινακοθήκης Λαμίας του Δήμου Λαμιέων, 1998.

Γόνης Δ.Β., «Φθιώτιδος Νικόλαος», *Ανάτυπο από το περιοδικό Λοκρικά Χρονικά*, 3 (1997) 9 – 22.

Γριτσόπουλος Τ.Α., «Καλλίνικος Καστόρχης», *Θρησκευτική Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, 7 (1965) 251 – 252.

Δρακάκης Α.Θ. –Κούνδουρος Σ.Ι., *Αρχεία περί της συστάσεως και εξελίξεως των δήμων και των κοινοτήτων 1836 – 1939 και της διοικητικής διαιρέσεως του κράτους*, τ. Α’, Αθήναι, Ιούλιος 1939.

Δυοβουνιώτης Κ., «Καλλίνικος Καστόρχης», *Ί. Σύνδεσμος*, Έτος ΙΣΤ΄, περίοδος 2^α, αριθ. φύλ. 189, Αθήνα 15 Μαρτίου 1913.

Θέμελης Χρ. (Αρχιμ.), *Η Ιερά Μητρόπολις Ευρίπου δια μέσου των αιώνων*, Αθήνα 1952.

Καστόρχης Κ., (Αρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος 1852 – 1877), «Η αυτοβιογραφία του», Εφημ. «*Φάρος της Όθρυος*», αριθ. φύλλου 951, 20 Αυγούστου 1877, σ. 3.

Κοκκίνης Σ., *Τα μοναστήρια της Ελλάδος*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας Ι.Δ. Κολλάρου & ΣΙΑ Α.Ε., Αθήνα 1986.

Κουλτούκη Θ.Α., «Διοικητικές μεταβολές των επισκοπών της Φθιώτιδας από το 1833 – 1899», *Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας*, 3 – 4 Νοεμβρίου 2001, Λαμία 2002, σ. 173 – 194.

Κρέμος Γ.Π., *Ο αρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος Καλλίνικος Καστόρχης*, Αθήνα 1863.

Κωνσταντινίδης Ι.Χ., «Δαμασκηνός Παπαχρήστου», *Θρησκευτική Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, 4 (1964) 924 - 925.

Λάμπρος Σ.Π., «Κατάλογος των κωδίκων της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας», *Νέος Ελληνομνήμων* 7 (1910) 469 – 483 (Σ. 475: Βιογραφικά εν περιλήψει του Αρχιεπισκόπου Φθιώτιδος Καλλινίκου Καστόρχη).

Λαϊνός Θ.Α., «Η ίδρυσις της εκκλησίας Νέων Πατρών - Υπάτης», *Φθιώτις* 4 (Μάιος – Αύγουστος 1958) 207 – 209, τ. 15/16 & (Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1958) 373 – 374, τ. 18.

Λέκκος Ε.Π., «Η εκλογή, χειροτονία και ενθρόνιση των Σεβ. Μητροπολιτών Καστορίας κ. Σεραφείμ, Φθιώτιδος κ. Νικολάου και Γυθείου – Οιτύλου κ. Χρυσοστόμου», *Εκκλησία* 73 (1996) 822, 830 - 837.

Λέλης Γ. «Πρακτικά οροθετικής γραμμής (1832) του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Προσκήνιο – Παρασκήνιο», *Πρακτικά 3^{ου} Συνεδρίου Φθιωτικής Ιστορίας (Ιστορία – Αρχαιολογία – Λαογραφία)*, Λαμία 2009.

Μάμουκας Α., *Τα μοναστηριακά. Ήτοι οδηγία, νόμοι, βασιλικά διατάγματα....., και του καταστατικού της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήνα, 1859.

Ματαράγκας Δ., *Δίκαιον Εκκλησίας – Πολιτείας Ελλάδος* (Περιέχον ψηφίσματα, συντάγματα, νόμους [...] 1821 – 1937), Τόμος Α΄, Αθήνα 1937, σ. 189.

Maurer Georg Ludwig Von, *Ο Ελληνικός Λαός, δημόσιο, ιδιωτικό και εκκλησιαστικό δίκαιο από την έναρξη του Αγώνα για την ανεξαρτησία ως την 31 Ιουλίου 1834*, ΧΑΪΔΕΛΒΕΡΓΗ 1835, Μετάφρ. Όλγας Ρομπάκη, Εισαγωγή, επιμέλεια, σχολιασμός τάσου Βουρνά, εκδόσεις Αφών Τολίδη, Αθήνα 1976.

Μαυροειδής Κ. (Εκδ.), «Πένθη. Θεόφιλος Ιωάννου», Εφημ. *Σημαία*, αρ. φύλλου 140 (Λαμία), 5 Σεπτεμβρίου 1913, σ. 3, 4.

Μηνογιάννης Δ.Α., «Απόστολος Ηρωδίων», *Υπάτη* 5 (1981) 30 – 40.

Μοναχός Μωσής Αγιορείτης, *Οι Άγιοι της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος*, Έκδ. Ιεράς μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2002.

Νάτσιος Δ.Θ., «Βιογραφικά Καλλίνικου Καστόρχη 1789 – 1877, Αρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος (1852 – 1877)», *Φθιωτική Σκέψη* 2 (1979) 85 – 87.

Νάτσιος Δ.Θ., «Ενορίες και εφημέριοι της επισκοπής Ζητουνίου κατά το 1834», *Φθιωτικά Χρονικά* 3 (Λαμία 1982) 118 – 133.

Νάτσιος Δ.Θ., «Η περιουσία του Μητροπολίτη Φθιώτιδος Ιακώβου Παπαγεωργίου (: - 1851)», *Φθιωτικά Χρονικά* 16 (Λαμία 1995) 61 – 71.

Νάτσιος Δ.Θ., «Η πρώτη δεκαετία (1960 – 1970) της ιεραρχίας του Μητροπολίτου Φθιώτιδος Δαμασκηνού», Εφημ. *Εθνικός Αγών*, αριθ. φύλ. 2208, (Λαμία), 18 Ιουνίου 1970, σ. 1 – 2.

Νάτσιος Δ.Θ., «Θεόφιλος Ιωάννου (1852 – 1913), ιεράρχης Φθιώτιδος», *Παιδεία και Λόγος* 4 (1977) 35 – 36.

Νάτσιος Δ.Θ., «Μητρόπολις και Μητροπολίται Φθιώτιδος 1820 – 1960», Εφημ. «*Εθνικός Αγών*», αρ. φύλλου 2376, (Λαμία), Πέμπτη 2 Μαρτίου 1972, σ. 1 – 2.

Νάτσιος Δ.Θ. & Νάτσιου Β.Δ., *Ο Μητροπολιτικός Ναός της Λαμίας «Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου» (1851 – 2002)*, Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2003.

Νάτσιος Δ.Θ., *Μετεπαναστατικό χρονολόγιο της Λαμίας (1833 – 2013)*, Έκδοση του Δήμου Λαμιέων, Λαμία 2013.

Νικόλαος Μητροπολίτης Φθιώτιδος, *Ιστορικά Εκκλησιαστικά Μνημεία της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος*, Έκδοσις Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2003.

Οικονόμος ο εξ Οικονόμων Κ., *Τα σωζόμενα εκκλησιαστικά συγγράμματα εκδιδόντος Σοφοκλέους κ. του εξ Οικονόμων*, Αθήνησι 1864, τ. Ι – ΙΙΙ, Αθήνα 1862 – 1866.

Πολύκαρπος (+ Μητροπολίτης Γόρτυνος και Μεγαλουπόλεως, πρώην Μεσσηνίας), «Ο Φθιώτιδος ‘Καλλίνικος Καστόρχης’ », *Θεολογία* 9 (1931) 97 – 113.

Παναγιωτόπουλος Ι.Α., «Ο άγιος Ηρωδίων και το ζήτημα της Επισκοπής Νέων Πατρών», *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Η Υπάτη στην εκκλησιαστική ιστορία, την εκκλησιαστική τέχνη και τον ελλαδικό μοναχισμό»*, Αθήνα 2011, σ. 323 – 336.

Παπαδόπουλος Χρ. (αποθανών Αρχιεπίσκοπος Αθηνών), *Ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Τόμος Α΄, Εν Αθήναις 1920, σ. 363.

Σιμόπουλος Θ.Ν. (Αρχιμ.), *Δύο ανέκδοτοι κώδικες της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος 1834 και 1835*, Αθήναι 1975.

Σιμόπουλος Θ.Ν.(Αρχιμ.), *Παλαιοχριστιανικά Βυζαντινά Μεταβυζαντινά Μνημεία Φθιώτιδος*, Θεσσαλονίκη 1985.

Σοφριανός Δ.Ζ., «Ιστορική αναδρομή στην Εκκλησία και στο τοπικό αγιολόγιο της Υπάτης», Ανάτυπο από το 42^ο - 45^ο Τεύχος του περιοδικού *Υπάτη*, Αθήνα 2001.

Φλώρος Κ.Χ. (Περαστικός), *Η Επαρχία Φθιώτιδας (Ιστορικά και άλλα ενδιαφέροντα)*, Λαμία 1988, σ. 92.

Εφημερίδες

Εφημερίς της Κυβερνήσεως, έτ. 1847, αρ. φύλ. 28, σ. 225.

Εφημ Κυβερν. έτ. 1850, αριθ. φύλ. 21, σ. 82

Εφημ. Κυβερν. έτ. 1851, αριθ. φύλ. 7, σ. 35.

Εφημ. Κυβερν. έτ. 1852, αριθ. φύλ. 56, σ. 500.

Εφημ. «Φάρος της Όθρυος», Τόμος 16^{ος}, Λαμία 1871.

Εφημ. «Η Επαρχία», αριθ. φύλλου 579, Λαμία, 1 Νοεμβρίου 1932.

Ηλεκτρονικές πηγές

Θεοχάρη Γ., «Η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος εξέλεξε σήμερα ως βοηθό Επισκόπου τον Πρωτοσύγκελλο της Αρχιεπισκοπής, Αρχιμανδρίτη Συμεών Βολιώτη», Βήμα Ορθοδοξίας, <https://www.vimaorthodoxias.gr/ekklisia-tis-ellados/o-archimandritis-symeon-voliotis-exelegi-episkopos-thespion/> Ανακτήθηκε στις 07 – 02 – 2018.

«Ιερά Μητρόπολη Φθιώτιδος»,

http://www.ecclesia.gr/greek/Dioceses/dioceses.asp?mitra_id=76,

Αχειοθετήθηκε από το πρωτότυπο στις 17 Οκτωβρίου 2019. Ανακτήθηκε στις 21 Μαρτίου 2020.

Καρεκλά Σ., «Ενθρονίστηκε ο νέος μητροπολίτης Φθιώτιδος Συμεών», Info Orthodoxia, ανακτήθηκε από το Διαδίκτυο στις 16 – 11 – 2019.

«Μητροπολίτης», *Ιερά Μητρόπολις Φθιώτιδος*,

<http://www.imfth.gr/content/mitropolitis>, ανακτήθηκε στις 22 – 10 – 2021.

«Πρώτη Συνεδρία της Συγκλήσεως της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος», *Ιερά Μητρόπολις Αργολίδος*, ανακτήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2018.

Χαράλαμπος Χαραλαμπίδης (2011), *Ο Φθιώτιδος Δαμασκηνός (1914 – 1996), Ιερά Μητρόπολις Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου*, <https://parembasis.gr/index.php/el/menu-teychos-181/957-2011-181-10>
(Ανασύρθηκε από το Διαδίκτυο στις 12 – 12 – 2014).

Πηγές εικόνων

Πηγή εικόνας Προλόγου: <https://el.wikipedia.org/wiki/Λαμία>

Πηγή εικόνας Α΄ Μέρους: Δημητρίου Θ. Νάτσιου, *Μετεπαναστατικό χρονολόγιο της Λαμίας (1833 – 2013)*, Έκδοση του Δήμου Λαμιέων, Λαμία 2013

Πηγή εικόνων Ιεραρχών Ι. Μητρόπολης Φθιώτιδος Β΄ Μέρους: *Ιστοσελίδα Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος*, <http://www.imfth.gr/content/mitropolitites>

Πηγή εικόνων Παραρτήματος: Δημητρίου Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου*, Έκδ. Ι. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2003.

Ιερά Μητρόπολις Φθιώτιδος, Μητροπολίτης, Δημοσίευση από Ιερά Μητρόπολη Φθιώτιδος <http://www.imfth.gr/content/mitropolititis>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΙΕΡΑΡΧΕΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

Καλλίνικος Καστόρχης (1852 - 1877)

Πηγή: Δημητρίου Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου*, Έκδ. Ι. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Λαμία 2003, σ. 46.

Κωνσταντίνος Καλοζύμης (1894 - 1902)

Πηγή: Δημητρίου Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου*, ό.π., σ. 62.

Θεόφιλος Ιωάννου (1906 - 1913)

Πηγή: Δημητρίου Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου*, ό.π., σ. 64.

Ιάκωβος Παπαϊωάννου (1914 - 1932)

Πηγή: Δημητρίου Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου*, ό.π., σ. 69.

Αμβρόσιος Νικολαΐδης (1932 – 1958)

Πηγή: Δημητρίου Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου*, ό.π., σ. 75.

Δαμασκηνός Παπαχρήστου (1960 - 1996)

Πηγή: Δημητρίου Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου*, ό.π., σ. 83.

Νικόλαος Προτοπαπάς (1996 -)

Πηγή: Δημητρίου Θ. Νάτσιου και Βαρβάρας Δ. Νάτσιου, *Ο Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου*, ό.π., σ. 86.

Πηγή: <http://www.imfth.gr/content/mitropolitis>

Η Μαρία Ανδριτσοπούλου είναι απόφοιτος του τμήματος Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με μεταπτυχιακές σπουδές στην κατεύθυνση «Ιστορία και Διδακτική της Ιστορίας, Λαογραφία και Πολιτισμός» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης (Τομέας Ανθρωπιστικών Σπουδών) – Ε.Κ.Π.Α. Είναι επίσης κάτοχος διδακτορικού τίτλου σπουδών στην Ιστορία και τη Διδακτική της Ιστορίας, που απέκτησε μετά την εκπόνηση της διδακτορικής της διατριβής στο Π.Τ.Δ. Ε. – Ε.Κ.Π.Α. Έχει κάνει μετεκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο του Exeter (University of Exeter, U.K.) στην Αγγλική Γλώσσα, Μεθοδολογία Διδασκαλίας της Αγγλικής Γλώσσας και Πολιτιστικές Σπουδές. Έχει μια πολυετή επαγγελματική διδακτική εμπειρία τόσο στην Ιδιωτική, όσο και στη Δημόσια Εκπαίδευση στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Διετέλεσε Διευθύντρια του 3ου Δημοτικού σχολείου Αργυρούπολης και του 8ου Δημοτικού Σχολείου Αγίου Δημητρίου. Είναι Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Αγγλικής Γλώσσας (Κλ. ΠΕ06) στο 4ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Αττικής. Έχει παρακολουθήσει πολλά προγράμματα επιμόρφωσης, είναι μέλος επιστημονικών συλλόγων, έχει συμμετάσχει σε πολλά επιστημονικά συνέδρια και έχει εκπονήσει ένα πλούσιο συγγραφικό έργο.

**ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ**

ΜΑΡΙΑ ΑΝΔΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

ISBN:978-618-5468-07-1